

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1890. Första Kammaren. N:o 10.

Lördagen den 1 Mars, f. m.

Kammaren sammanträdde kl 11 f. m.

Herr statsrådet *Groll* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående tillstånd för Borås jernvägsaktiebolag att af bolagets skuld till riksgäldskontoret afbetala 300,000 kronor, m. m.;

2:o) angående statsbidrag för utrotande af ollonborrarne inom Hallands och Kristianstads län; samt

3:o) angående försäljning af en del utaf den så kallade lasarettstomten i Falun.

Dessa kongl. propositioner blefvo härefter, hvar för sig, föredragna och på begäran bordlagda.

Justerades protokollet för den 22 sistlidne februari.

Upplästes två inlemnade läkarebetyg af följande innehåll:

Att herr häradshöfding *E. Königsfeldt* är till följd af acut sjukdom — colica — förhindrad lemna sina rum betygar
Stockholm den 28 februari 1890

S. v. Hofsten,
Med. Dr.

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare herr friherre *R. M. Klínckowström* till följd af strupkatarr nödgas under de närmaste
Första Kammarens Prot. 1890. N:o 10.

dagarne hålla sig på sina rum och sålunda är förhindrad att bevista morgondagens sammanträde inom Första Kammaren, intygar
Stockholm den 28 februari 1890

V. Westfeldt,
Lifmedikus.

Anmälles och bordlades

Statsutskottets utlåtande och memorial:

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. finansdepartementet;

n:o 28, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens sjetta hufvudtitel; samt

n:o 29, angående ändring af 33 § i reglementet för riksgäldskontoret; äfvensom

lagutskottets memorial och utlåtande:

n:o 21, i anledning af Andra Kammarens återremiss af 4 punkten i utskottets utlåtande n:o 14, öfver ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 67 § konkurslagen den 18 september 1862 och till lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen angående enskild sedelutgifvande banks, bankaktiebolags och sparbanks konkurs den 7 juni 1889, än äfven väckta motioner om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862; och

n:o 22, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 6 § i lagen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 18 april 1884.

Föredrogs herr *Boströms* med fleres under gårdagen bordlagda motion, n:o 48, angående skrifvelse till Konungen i fråga om samtrafik mellan enskilda telefonnät och statens interurbana telefonledningar, m. m.

Herr *Hallenborg*: Jag hemställer, att denna motion må remitteras till kammarens tillfälliga utskott n:o 3.

Denna hemställan bifölls.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 27.

Vid föredragning af bankoutskottets nedannämnda, under gårdagen bordlagda memorial:

n:o 3, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar,

n:o 4, angående afskrifning ur afdelningskontorets i Malmö räkenskaper af åtskilliga fordringar,

n:o 5, angående afskrifning af tre stycken fordringar, tillhörande riksbankens afdelningskontor i Jönköping, samt

n:o 6, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Visby räkenskaper af en fordran,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bankoutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 7 och lagutskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 20.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 26 och 28 sistlidne februari bordlagda utlåtande n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m., äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen.

Punkten A).

Herr Boström: Då jag icke förut haft tillfälle att i denna för landet så viktiga fråga uttala min åsigt och då jag derjemte nu är reservant mot den föredragna punkten i statsutskottets utlåtande, tillåter jag mig att med några ord uttala min ståndpunkt i frågan.

Sedan 1885 års riksdag, i hvilken jag ej deltog, beslutit 30 procent afskrifning af de nu gällande grundskatterna i förening med ökning af beväringens öfningar, har jag för min del tänkt mig, att det endast vore en tidsfråga, när den öfriga skattelindringen komme att af Riksdagen bifallas, och jag hade äfven trott, att den norm, som då fastlästes, äfven skulle komma att för framtiden tillämpas. Då jag nu emellertid ber att få yrka bifall till det förslag, Kongl. Maj:ts regering här framlagt, sker det på grund af att jag hoppas, att en sammanjemkning mellan kamrarnes sannolikt olika beslut skall komma till stånd på basis af det beslut, som år 1885 fattades. Då jag uttalar denna åsigt, vet jag mycket väl, att jag här i kammaren skall få mottaga förebräelser — och jag har redan mottagit sådana — men jag skall bära dem med jemmod, ty den åsigt, jag fattat i frågan, härrör från en allvarlig pröfning af de skäl för och emot, som föreligga, och jag vågar påstå, att skälen *för* en sådan sammanjemkning vid detta tillfälle äro öfvervägande.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

Man säger å andra sidan att vi skola vänta; jag frågar vördsamt: hafva vi icke väntat nog? Hvad hafva vi fått såsom resultat af 1873 års beryktade skrifvelse? Jo, vi hafva kommit till 12 dagars längre öfning för beväringen och fått denna värnpligtslag, men för öfrigt, huru står det till med hela vårt försvar? Jo, vi hafva fästningar delvis ofullbordade och mestadels obestyckade, vi hafva en femtedel af den träng som behöfves, ett ofullständigt intendenturväsen, ett kavalleri, visserligen försedt med utmärkt materiel, men efter mitt förmenande alldeles otillräckligt, ett artilleri, likaledes försedt med kanoner af utmärkt beskaffenhet, men äfven det otillräckligt, samt slutligen ett infanteri, fullkomligt ööfvadt, kan jag nästan säga, och försedt med odugliga gevär. Det är visserligen sant, att 1888 års Riksdag beslöt att en förändring af dessa gevär skulle åstadkommas, men denna förändring kommer på grund af Riksdagens beslut att ske så långsamt, att när den sista leveransen af dessa gevär blifvit fullgjord, sannolikt tiden är inne att begära anslag till en ny sorts sådana. — Jag frågar vidare: hvilka trupper skola våra ööfvade infanterister gå till mötes? Jo sådana, bland hvilka den utmärktaste disciplin blifvit genomförd, hvilka medgifvits öfningar under långa år: trupper försedda med utmärkta gevär, till hvilka hvarje karl i ledet har förtroende, en omständighet, hvilken, såsom herrarne väl veta, spelar en kolossal rol vis å vis krigets utgång. — Gå vi sedan till sjöförsvaret, kan jag vara mycket kort; vi hafva några pansar- och kanonbåtar samt minbåtar med dertill hörande materiel. Jemföra vi dessa med de fartyg, vi i ett blifvande krig skulle gå till mötes, så skola vi finna, att en grafisk tabell sådan, som här utgifvits för att tydliggöra vårt infanteris förhållande till det utländska, skulle med afseende på sjöförsvarets ställning hafva ett för vårt land ändå ogynsamare utseende.

Då så är förhållandet, och Kongl. Maj:ts regering derjemte till innevarande Riksdag framställt stora kraf på anslag till 4:de och 5:te hufvudtitlarne, som jag fruktar komma att blifva refuserade, om icke sammanjemkning i föreliggande fråga bringas till stånd, så har jag till mig ställt den frågan, om man, då vårt militärväsende är i denna dåliga ställning, kan stå till svars med att genom det beslut, som nu skall fattas, föranleda att äfven dessa anslagsfordringar afslås. Jag tror att den väntan på försvarets ordnande, hvori vi nu skulle foga oss, komme att blifva oss dyrbar, och jag är öfvertygad om, att åtminstone ett steg för att afhjelpa detta skulle vara taget genom det beslut jag tager mig friheten att förorda. Då emellertid detta köpsläende är för alla förhatligt, vågar jag till Kongl. Maj:ts regering framställa en ödmjuk och vördsam anhållan, att regeringen tacktes om möjligt till nästa riksdag framställa fullständigt förslag till försvarets gradvisa förstärkande, förenadt med en fullständig afskrifning af nu gällande grundskatter. På dessa skäl och under uttalande at dessa förhoppningar tillåter jag mig, herr grefve och talman, yrka afslag på den föredragna punkten i statsutskottets betänkande och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Tamm, Hugo: Jag får först bekänna, att jag vidhåller den åsigt, som jag i frågan städe hyst, nemligen att grundskatterna, hvari jag då äfven inberäknar rustnings- och roteringsbesvären, numera ingått i hemmansvärdena, att således en afskrifning af dessa skatter komme de nuvarande jordegarna, icke jordbruksnäringen till del och att denna åtgärd vore ekonomiskt oklok. Trots detta är jag för min del upprigtigt med om en verklig lösning af denna fråga. Jag vill såsom skäl härför icke åberopa de något oklara s. k. politiska omständigheterna, utan mitt skäl är ett helt annat. I grundskatterna ingå nemligen tvenne element, ett rättvist och ett orättvist. En del af dessa skatter, och det den större delen, har uppkommit genom köp af kronohemman, och är således rena köpeskillingar, för hvilka full valuta i egendomarne erhållits; min öfvertygelse är, att, hade detta varit den enda delen, så hade frågan varit orörd, ty så mycket känner jag af erfarenhet till vår svenska allmoge, att jag vet att den, temligen misstrogen och ömtålig om sin rätt, dock icke sätter sig på tvären, när den fått rätt klart för sig, på hvilken sida det rätta verkligen ligger. Men i dessa skatter ingår äfven en annan del, hvad jag skulle vilja kalla den till sitt ursprung orättvisa delen af grundskatterna, sådana bevilningar och skyldigheter som småningom blifvit fastlästa och ingått i grundskatterna. Det är mot denna del som det gamla svenska bondeståndet riksdag efter riksdag, det ena decenniet efter det andra, protesterat, emedan det känt den såsom en orättvisa, och det är densamma, som går igen i de anspråk, de nuvarande hemmansegarne framställa. Det är på denna grund, som jag anser frågan med nödvändighet kräfva sin lösning, ty det förhåller sig så med hvarje politisk orättvisa, stor eller liten, att den verkar i samhällskroppen som en sticka i fingret; den bildar en böld, som, om ock med smärta, ur organismen aflägsnar det onda eller — orsakar blodförgiftning.

Då dessa skatter skola regleras, måste man ovilkorligen taga i betraktande två saker, nemligen dels skatteväsendet, dels landets försvär. Uti statsrådsprotokollet af den 11 januari 1890 anför herr statsministern: "om än en stor del af nu befintliga öfverskott bör anses vara af mera tillfällig natur, dristar jag dock med visshet antaga, att en ej ringa del af ifrågavarande statsinkomster härrör af en uppkommen, år efter år fortgående tillväxt i statsintraderna af sådan stabilitet att, derest ej synnerliga undantagsförhållanden skulle inträda, den äfven för framtiden kan påräknas." Detta kan jag ej fullt förstå. Den nuvarande budgeten balanserar med 1,091,800 kronor till afsättning, d. v. s. öfverskott, men jemvigten i budgeten har åstadkommits genom att i densamma såsom inkomst beräknats besparingar från föregående år af 5,750,000 kronor och ändå måste lån för en del af jernvägsbyggnaden upptagas. Jag skall försöka att icke trötta herrarne, men jag måste vid detta tillfälle kasta en blick in i framtiden och göra klart, huru det med afseende på vårt skatteväsen skulle se ut den dag, då grundskatternas afskrifning vore ett fullbordadt faktum. Säkert är att i en sådan budget skulle ingå icke blott nya utgiftsposter, sådana som t. ex. anslag på 2,640,000 kronor

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

till lindring af rustning och rotering, utan jag hemställer till kamaren, om man icke äfven måste alldeles nödvändigt taga i betraktande de växande statsbehofven, hvilkas tillgodoseende icke ens den sparsammaste Riksdag kan motsätta sig, — ett förhållande, hvarvid herr statsministern i min tanke icke fäst tillbörligt afseende. På samma gång komme inkomsterna att minskas med grundskatternas nuvarande belopp, under olika poster upptaget till 4,629,000 kronor, och inkomsterna komme då att gestalta sig på följande sätt. Till en början finner jag, att ur räkningen måste lemnas de tre posterna, fyr- och båkmedlen, telegrafmedlen samt postmedlen, som tillsammans utgöra mer än 9,900,000 kronor, hvilkas öfverskott väl äfven i framtiden komma att för institutionernas egna behof tagas i anspråk och således ej kunna påräknas såsom statsinkomster; samma förhållande eger rum med afseende å kyrkotioden, till ett belopp af 250,000 kronor, som icke heller ingår till statsverket. Jernvägarnes inkomst upptages såsom bekant till 6,500,000, men de förslå ändå icke på långt när, jag tror det fattas 1,800,000 kronor, för att betäcka räntorna på statslånen, och då vi onekligen måste bygga de norrländska jernvägarne, så må vi icke blunda för att, huru nödvändiga dessa än må vara, icke komma de att öka nettobehållningen på statens jernvägar. Jag befarar dessutom, att vi icke kunna lita på de härifrån flytande inkomsterna, ty icke sällan framträda anspråk på att dessa jernvägar skola förvaltas icke med hänsyn till ekonomien, utan så, att de användas såsom understödsmedel i ett eller annat hänseende.

Hafva vi utstrukit dessa poster, återstå fyra kategorier, af hvilka den första utgöres af sådana inkomster, som icke äro i egentlig mening skatter. Utom några obetydliga summor under titlarne: bötesmedel, kontrollstämpel samt extra uppbörd, för närvarande 365,000 kronor, utgöras de af *arrendemedlen* och *skogsmedlen*. På de förra tror jag verkligen icke kan beräknas någon betydlig tillväxt, utan snarare tvärt om, då vi hafva sålt eller beslutit om försäljning af en icke obetydlig del af kronohemmanen, och då dessutom under de senare åren från arrendatorernas sida visats en ofantlig ihärdighet i att vinna rubbning i en gång fastställda kontrakt och att få arrendena nedsätta, hvilket, tillika med medgifvanden från Kongl. Maj:ts och Riksdagens sida, torde verka till en fortfarande nedgång i de å denna inkomsttitel intill nu beräknade 2,600,000 kronor. Denna förlust torde dock mer än väl komma att uppvägas af skogsmedlen, om hvilka äfven jag förutser en verklig tillökning, som dock ej bör alltför högt uppskattas, då de nu i årets budget upptagas till 2,500,000. Till sammans utgöra dessa inkomster nu 5,465,000 kronor. Sedan kommer gruppen af på förmögenhet hvilande skatter, nemligen *bevillning för enskilda personer*, utgörande 350,000 kronor, samt *bevillning af fast egendom* och *af inkomst* 3,700,000 kronor. Att denna kan beräknas såsom en väsentligt stigande inkomst betvivlar jag, så vida icke särskilda åtgärder vidtagas. Det måste uppväxa, om jag så får säga, helt andra begrepp i skattefrågor, innan denna skatt kommer att gifva hvad den bör gifva. I sjelfva verket blir den i många fall en skatt på ärligheten, och jag tror att helt andra bestämmelser än

nu måste införas i bevillningsförordningen, om man vill beräkna den såsom en mer gifvande inkomstkälla. *Stämpelmedlen*, som äfven höra hit, hafva icke heller visat tendens att stiga, utan snarare tvärt om. Tillsammans utgöra förmögenhetsskatterna 7,750,000 kronor.

Mantalspenningarne, omkring 665,000 kronor, kunna ej heller förete någon betydande ökning, då de äro rent personliga skatter. Återstå då de tvenne stora posterna; *tillverkningskatterna på hvitbetssocker och bränvin*, tillsammans 14,250,000 kronor, samt *tullmedlen*. De förra kunna och böra ej beräknas komma att stiga, ty statsmagtarna och nykterhetsvännerna göra allt för att drifva ner desamma och jag hoppas upprigtigt, att de skola lyckas i sina bemödanden; för närvarande uppehållas bränviustillverkningsafgifterna vid sitt höga belopp endast genom den 1888 vidtagna förhöjningen från 40 till 50 öre per liter. Då återstå endast tullmedlen, utgörande 38 millioner. Huru skilda åsigtter de ekonomiskt olika tänkande än må hafva, deri tror jag de äro öfverens att tullinkomsterna icke komma att stiga; de s. k. frihandlarne därför att de icke önska en del tullars bibehållande, och de s. k. protektionisterna, därför att de önska få mycket af de nu utifrån kommande, tullpligtiga varorna ersatta genom inhemsk produktion. Då jag således icke på de två sist nämnda stora posterna kan tänka mig någon tillväxt af statsinkomsterna, skulle ökningen uppstå inom de två först nämnda kategorierna med relativt små belopp, tillsammans ungefär 13 millioner. Jag har svårt att fatta, att en sådan ökning på naturligt sätt inom dessa skall framkomma så stor, att den verkligen skall kunna täcka förlusten af 7 millioner grundskatter och derjemte räcka till för ökade statsbehof, som undan för undan göra sig gällande.

Men, mine herrar, under sådana förhållanden och med denna stora del af beskattningen, som redan nu verkar såsom personlig skatt, är det min innerliga öfvertygelse, att vi *måste* se frågan ärligt i ögonen och, om vi verkligen skola aflyfta dessa på viss förmögenhet hvilande skatter, tillse, att vi också öfverflytta dem på förmögenheten och icke på svagare skuldror, ty en sådan öfverflyttning anser jag orättvis och därför farlig, särskildt under det nu herskande ekonomiska systemet. Jag ber för egen del och för alla samhällsbevarandes räkning, att man väl besinnar sig i detta fall; härom kunna vi väl föräna oss i en gemensam sträfvan och, sanningen att säga, jag hoppas i detta hänseende och tror på understöd äfven af dem, som äro mina motståndare i ekonomiska frågor och detta därför, att jag är innerligt öfvertygad om, att de icke önskat att någonsin lägga tyngre beskattning på de svagares skuldror, men ansett att deras mål, höjandet af Sveriges jordbruk och näringar i allmänhet vore af den vikt, att annan hänsyn måste vika.

Jag ser för min del, mine herrar, tydliga tecken till en annalkande social strid. Denna strid kommer onekligen att utkämpas, och vi höra från de företeelser, som tilldraga sig i andra länder detta varningens ord: *cave, adsum!* Striden måste upptagas, och jag tror aldrig att den kan hämmas genom tvång och våld, utan skall denna strid, när den en gång kommer, icke tillintetgöra oss, beror det på, att den

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

hos oss skall finna, som jag hoppas till Gud, mindre orättvisor att bortsopa, och därför, endast därför, kan dess våg göra mindre förhärjande verkan.

Man svarar mig så ofta: vi hålla med eder, vi skola lägga dessa skatter på förmögenheten, men vi vilja vänta, tills afskrifningen nått 50 procent. Jag kan vid detta icke underlåta att tänka på en gammal berättelse. Det var en krögare, som ofvanför sin port satte en skylt med inskription: *i dag för pengar, i morgon för intet*. Men när gästerna kommo tillbaka följande dag, satt skylten kvar och löftet — blef aldrig inlöst.

Den andra frågan, som är oupplösligen förenad med grundskattefrågan, är försvarsfrågan. Här bjudas oss i detta fall sex dagar och detta vederlag upphöjes i denna stund såsom varande af synnerligt vigt af en del försvarsvänner men allra mest af dem, som hufvudsakligen ifrå för grundskatteafskrifningen. Men ser man på saken mera nyktert och lugnt, tror jag, att den ter sig på annat sätt. Tio procent afskrifning af grundskatterna utgör 1,000,000 kronor. För detta bjudes oss, att de beväringsskyldige — 30,000 man som de högst utgöra — skola öfvas i sex dagar, d. v. s. 180,000 dagsverken, som staten sålunda får betala med 5,50 utom proviant, beklädnad m. m., och dertill skola dessa sex dagar inträda först om fem år. Efter enkel regula de tri skulle således valuta för grundskatternas afskrifvande betalas om 35 år — och detta kallas ett stärkande af försvaret! För mig synes det, som om man i detta fall lekte med försvarsfrågan. Det är, säger jag, en beväringsskyldighet, som skall inträda om 35 år, och under tiden är arméorganisationen ordnad, och jag vågar hysa den farhågan, att vid hvarje försök man under dessa 35 år komme att göra till ett ordnande skulle man mötas med det svaret: kors, vi hålla ju på att ordna försvaret med desssa ständigt sig ökande dagar.

Enligt min tanke är arméorganisationen kärnpunkten i försvarsfrågan, och efter som vi äro ute i byteshandel, bör detta vara försvarsvännernas bytesmedel, ej några få dagars exercis, som i jembörelse äro af mindre värde. Om ej detta fasthållles utan partiella bytesaftal ske, så är min bestämda öfvertygelse, att vi komma i allt sämre ställning och vår byteskraft minskas för hvarje gång. År 1885 bjödos oss förutom dagarne en organisation af beväringen, den då som en storhet framhållna värnpligtslagen, samt ett slags löfte om ökning af fastighetsbevillningen, men redan nästa gång eller år 1890 bjudes icke annat sex dagar. Organisationsfrågan har bortfallit, ersättningsfrågan likaså. Hvad bjudes nästa gång och hvad kommer slutligen att bjudas, när en gång grundskatterna äro afskrifna?

På alla dessa grunder är det, som jag för min del icke vågat biträda Kongl. Maj:ts förslag. Ja, svarar man mig, det går lätt att säga nej, men hvad vill ni sätta i stället? Jo, på den ena sidan vill jag sätta försvarsfrågan d. v. s. arméorganisationen och på den andra grundskatternas fullständiga afskrifning samt deraf följande skattereglering. "Omöjligt", svarar man mig, "det har man försökt, men det har icke gått." Jag tror icke erfarenheten visat detta. Erfarenheten har visat,

att vi, som äro satta här att representera svenska folket, icke hafva vågat att antaga en arméorganisation, som det ena året bjudes oss för att tagas tillbaka det andra. Frågan är verkligen af så stor och ingripande betydelse, att tvekan är mer än förlätlig; vi ej sakkunnige våga ej gifva lättsinnigt vårt ja, der de sakkunnige ej äro fasta. Jag för min del är dock öfvertygad, att om Kongl. Maj:ts noga öfverväger hvad i försvarsfrågan oundgängligen behöfves, och så framlägger ett sådant försvar för Riksdagen icke blott en gång utan gång på gång och fasthåller vid detsamma, skall kring en sådan regering och ett sådant försvar samlas Sveriges folk. Endast så kunna meningsskiljaktigheterna afnötas och de verkliga försvarsvännerna få en fast punkt att hålla sig kring. Den dag detta sker, skall äfven jag med glädje gifva min röst för grundskatternas fullständiga afskrifvande. Jag minnar mig, mine herrar, ett yttrande som fälts i denna kammare: nemligen att om vi vågade ett afslag i grundskatternas afskrifvande, skulle de, som så röstat, icke vidare få säte i denna kammare. Det betyder ju föga, nog finnas de, som kunna ersätta oss, men jag fruktar, att en annan större fara står för dörren, den nemligen att den politiska magtställningen flyttas från Sveriges jordegande klass till andra, och detta är i min tanke den oundvikliga historiska följden, om denna klass missbrukar sin innehafvande magt vare sig till ensidig ekonomisk fördel eller till försvarsvägran. Frågan blifver då blott, om denna klass, isolerad från de öfriga i samhället, inom sig sjelf splittrad och derigenom vanmäktig, skall utträngas af andra samhällsklasser eller i sitt eget fall draga med sig Sveriges urgamla fäderneärfda frihet och sjelfständighet. För kronor och ören säljer jag icke den klass' politiska magtställning, som jag tillhör, och därför vågar jag, herr grefve och talman, yrka afslag så väl å Kongl. Maj:ts proposition som å utskottets förslag och de öfriga i ämnet afgifna motionerna.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

I detta anförande instämde herr *Lundin*.

Herr Kajerdt: Herr grefve och talman, mine herrar! Vid genomläsandet af föreliggande utskottsbetänkande har jag icke kunnat undgå att tänka på det gamla ordspråket: aptiten växer medan man äter. Regeringen har bjudit 10 procent afskrifning å grundskatterna mot ett fosterländskt vederlag: den genom lifsmedelstullarne nyligen privilegierade utskottsmajoriteten har tagit 20 procent, men utan vederlaget. "Hvad du vinner, hjälterykte vinner du dock ej derpå."

Af liflig öfvertygelse derom, att ett väl afpassadt tullskydd bäst främjade vårt fosterlands *ekonomiska sjelfständighet*, har jag omfattat det protektionistiska systemet. Men lika lifligt har för mig dervid stått den tanken, att de ökade inkomster, hvilka, utan att i detta system eftersökas, liksom en biprodukt tillfallit statskassan genom spanmålstullarne, skulle om icke uteslutande dock hufvudsakligen användas till betryggande af fosterlandets *politiska sjelfständighet*, och detta så mycket hellre, som den öfver ökade militärbördor ständigt klagande landtmannaklassen aldrig kunde påstå, att dessa penningar

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

vore tagna ur deras fickor. Det vore åtminstone en gärd åt försvaret, som — det måste erkännas — utgått från andra samhällsklasser. Och hvad värde, mine herrar, har landets ekonomiska sjelfständighet, om icke den politiska, så långt ske kan, betryggas? Jo, alldeles samma värde som det goda hullet har för villebrådet, när det gäller rofdjurets klor. Bytet sökes så mycket förr, om det är både värnlöst och läckert.

Med dessa åsichter ligger det i öppen dag, att jag icke kan instämna med utskottsmajoriteten. Svårare är för mig att fatta mitt beslut emellan reservanternas och reservantens förslag. Vågade jag hoppas, att en omstämmning i tänkesätten rörande denna öfver allt annat viktiga fråga vore att snart emotse, skulle jag med glädje omfatta reservantens, herr Tamms, förslag, men ordspråket säger: den drunknande griper efter ett halmstrå, och i den tanken att det är bättre vinna något än intet, ber jag, herr grefve och talman, att få yrka bifall till reservanternas eller Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Stråle: De medlemmar af kammaren, som deltog i 1873 års förhandlingar, erinna sig säkerligen, huru som då nästan hälften af denna kammare af principiella skäl motsatte sig all afskrifning af grundskatterna, under det den andra hälften instämde i den så kallade kompromissen. Till den senare hälften hörde jag; icke så att jag kunde i och för sig gilla en sammankoppling af två så olika frågor som försvarsfrågan och grundskatternas afskrifvande, utan därför att jag betviflade möjligheten att utan eftergift i grundskatterna kunna vinna en nöjaktig utbildning af våra värnpligtige. Tolf år åtgingo, innan verkställighet följde på 1873 års kompromiss.

Jag hörde till majoriteten vid 1885 års riksdag, ehuru det af Kongl. Maj:t äskade vederlaget af utsträckt beväringsskyldigt var nedprutadt och efter min åsigt ej tillfredsställande; men samtidigt med beslutet fick dock landet en värnpligtslag, som innefattar i beväringstinstitutionen en väsentlig förbättring, som, om nödigt anslag beviljats 1887, hade varit ändå väsentligare. Så väl 1873 som sedermera, ja ännu i dag, har jag hört högt aktade män uttala den åsigten, att sammankopplingen af grundskatteafskrifningen och försvarsfrågan varit förderlig för den senare. Männe de *nu* föreställa sig, att, om statsutskottets betänkande afslås — ja äfven om det bifalles — frågan om beväringens ändamålsenliga utbildning vinner någon fördel?

En reservant mot lagutskottets jemväl föreliggande utlåtande om värnpligtslagen befinner sig i en egendomlig ställning. Han säger sig önska större utbildning för de värnpligtige och icke hafva något emot grundskatteafskrifningen. Genom bifall till Kongl. Maj:ts propositioner kunde han följaktligen vinna båda sina önskningar, men olyckan är, att frågorna äro sammankopplade, och därför kan han nu icke vinna hvad han åstundar.

Kongl. Maj:t har ansett lämpligt att vid denna riksdag föreslå en ganska måttlig ökning af beväringsofningarna, emot 10 procent afskrifning af grundskatterna. Jag kan rösta för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, ehuru herr Tamm i sitt utmärkta anförande nyss an-

förde åtskilligt, som gör frågan betänkelig. Jag medgifver, att om ej framdeles en mera utsträckt öfning beredes, är ej mycket vunnet; ty äfven med all förhoppning om Sveriges unge mäns fallenhet för krigareyrket, befarar jag att de, efter den hittills varande och nu föreslagna otillräckliga utbildningen, föga skulle vinna i krigsduglighet vid jemförelse med Gambettas så kallade *friskaror* i 1870 och 1871 årens krig; och djupt beklagar jag, om landets unga värnpliktige söner med en sådan utbildning skulle nödgas uppträda till landets försvar.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Man har, man och man emellan, hört talas om, att förslag till nya kompromisser skulle varit å bane, såsom att, om den af Andra Kammarens män nu påyrkade grundskatteafskrifning med ökad procent bifölles, skulle vederlag lemnas, icke genom ökad beväringsexercis, utan genom bifall till äskade anslagen på 4:de och 5:te hufvudtitlarne, hvilka anslag i annan händelse skulle afslås af Riksdagens majoritet. Lyckligtvis finner jag icke ett spår till en sådan kompromiss i utskottets utlåtande; och om förslag i den rigtningen framstälts och lyckligen realiserats, månne då icke vid kommande riksdagar uppstått nya anspråk på grundskatteafskrifning mot vederlag af andra viktiga anslag?

Visserligen äro de af Kongl. Maj:t framställda förslagen på 4:de och 5:te hufvudtitlarne för materiel af ganska stor vikt; men hvad hjälper det, att man har materiel, om man icke har öfvadt manskap, som kan sköta den? Och vigten af linesoldaternas utbildning ökas ju, efter alla sakkunnige mäns omdöme, med hvarje dag.

Må de, som hafva den öfvertygelsen, att de böra afslå de begärda anslagen på 4:de och 5:te hufvudtitlarne, följa denna sin öfvertygelse — jag får icke betvifla den —; men må vi andra fritaga oss från ansvaret att lemna riket utan nöjaktigt försvar.

Det vore synnerligen märkligt, om den af mig nu antydda anslagsvägran skulle ifrågakomma i gamla Sverige, då samtidigt i vårt unga broderland en stark nationel rörelse uppträdt för stärkande af detta lands försvar.

Jag tillstyrker afslag på utskottets betänkande.

Herr Bergström: För min del ämnar jag framställa samma yrkande som den förste ärade talaren, nemligen ovilkorligt och obehörigt bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men den motivering, som jag kommer att använda, blir väsentligen olika hans. Den af honom använda var af den beskaffenhet, att jag befarade att han skulle framställa ett annat yrkande, nemligen om bifall till hvad reservanterna föreslagit. Kongl. Maj:ts proposition går nemligen ut derpå, att grundskatterna skola eftergifvas och lindring i rustnings- och roteringsbesvären beviljas *endast* under den förutsättning, att Riksdagen godkänner de af Kongl. Maj:t föreslagna ändringarna i §§ 1, 3, 6, 27 och 52 af värnpligtslagen. Reservanterna deremot hafva formulerat denna förutsättning på ett annat sätt. Reservanterna säga nemligen: "för den händelse, att kamrarne fatta sammanstående beslut med anledning af Kongl. Maj:ts hos Riksdagen

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

gjorda framställning“ o. s. v. Denna formulering lemnar rum för jemkningar, prutningar och kompromisser af hvarjehanda slag.

Det var en tid, då denna högt ärade kammare lifligt intresserade sig för stärkande af fosterlandets försvar, då den stälde försvarsfrågan så högt, som den förtjenade att stå, då den betraktade den såsom vårt lands lifsfråga och då den villigt understödde hvarje förslag, som utgick från regeringen om stärkande af försvaret. Måtte utfallet af denna dags öfverläggningar blifva sådant att man kan säga, att detta intresse är oförsvagadt! Men måtte man också kunna säga, att detta intresse är klarsynt och väljer de bästa medel för att nå målet! Här äro två vägar att nå det slutliga målet. Den *ena* vägen är anvisad af den andre talaren i ordningen. Han yrkade rent afslag på Kongl. Maj:ts proposition, och jag tillstår att han därför anförde mycket, som är i hög grad behjertansvärdt; men jag tror mig ändå böra gå den *andra* vägen, eller understödja regeringens förslag. Jag är nemligen viss derpå, att regeringen icke vill och icke heller bör vika en hårsman från hvad den föreslagit i fråga om sjelfva värnpligten, och att således det minsta vederlag, som kan fordras för efterskänkande af tio procent af grundskatterna och för beviljande af tio procent lindring i rustnings- och roteringsbesvären, är en förökning i beväringens öfningstid af sex dagar och ökning af dess tjenstetid med två år.

Jag vill nu gå något tillbaka i tiden, ty man kan icke betrakta denna fråga ensamt i det skede, hvori den för närvarande befinner sig. Det visar sig då att, sedan den efter representationsförändringen först sammanträdande riksdagen, 1867 års riksdag, ådagalagt ett lifligt intresse för försvarsfrågans lösning och i en beslutad skrifvelse till regeringen dels förklarar, att den "svenska armén borde bestå af stam, innefattande befäl och trupp, samt beväring", och dels, enär "för ett fullständigt ordnande af rikets försvarsväsende en väsentligt utsträckt allmän värnpligt utan tvifvel vore af behovet påkallad, men möjligen icke kunde genomföras med bibehållande af indelningsverket i dess nuvarande form", anhållit, att Kongl. Maj:t "täcktes låta utreda och vid uppgörande af förslag till arméns organisation taga i öfvervägande, om och på hvad vilkor det nu på rote- och rusthållare hvilande besvär måtte kunna lindras eller ock affösas, samt jemväl på öfriga samhällsklasser fördelas", så tillsattes till följd af denna skrifvelse den bekanta så kallade lindringskomitén, och den första propositionen i ämnet afläts vid 1869 års riksdag. Den föll. Vid 1871 års lagtima riksdag kom en ny proposition i ämnet. Den föll. Vid 1871 års urtima riksdag kom åter en ny proposition. Den föll. Alla dessa förslag föllo på rust- och rotehållarnes motstånd. De förklarade nemligen, att knektekontrakten befriade dem från all värnpligt. Man sökte förgäfves göra klart för dem, att knektekontrakten endast innebure befrielse från utskrifning, men icke befriade svenske män från skyldigheten att, när fienden påträngde, gå man ur huse till fäderneslandets försvar; och att det var detta, som afsågs med beväringen. När sålunda det visade sig, att ingenting kunde besegra rust- och rotehållarnes motstånd, voro fosterlandsälskande män, sär-

deles i denna kammare, betänkte på att finna en annan väg för att vinna en lösning. Bland desse män var en, som numera icke tillhör denna kammare, men hvars namn hvarje svensk nämner med vördnad, friherre Louis De Geer, och flere andre. Genom desses medverkan åstadkoms kompromissen af 1873, hvars innehåll säkerligen är flertalet af kammarens ledamöter väl bekant. Det må dock tillätas mig att framhålla några spridda drag af densamma. 1873 års regering, af hvilken jag hade äran att vara ledamot, förklarade genom sin förste man att, om det vore representationens mening att ombilda vårt försvarsväsen och bygga detsamma på annan grund än den gamla, samt således att upphäffa indelningsverket, så borde den också hafva allvar dermed, och att under sådan förutsättning en fosterländsk regering icke lämpligen kunde eller borde motsätta sig representationens vilja. Striden om aflåtande af 1873 års skrifvelse var inom denna kammare, såsom hvar och en torde erinra sig, mycket het, och segern berodde, såsom jag vill minnas, på en à två rösters majoritet. I 1873 års riksdags skrifvelse erinrades, huru som ett oskiljaktigt sammanhang egde rum mellan rustningen och grundskatterna, ty rustningen vore icke något annat än ett särskildt sätt för rusthållarne att utgöra räntan. Derigenom att de hölle häst och karl undginge de att utgöra den ränta, som andra hemman, hvilka icke vore rusthåll, måste utgöra; och till deras understödjande vore anslagna så kallade augmentsräntor. Det nämndes äfven i skrifvelsen, att jemväl rothållet vore ett på jorden hvilande onus. På grund deraf förklarades, att frågorna måste lösas i ett sammanhang. Riksdagen uttalade äfven sin åsigt om stammens beskaffenhet. Det heter i nämnda afseende i skrifvelsen: "När en ersättning för det indelta manskapet i detta afseende skall ur de värnpligtiges led vinnas, bör, efter Riksdagens åsigt, för erhållande af en *duglig* befälsstam, hvarmed lærer förstås icke blott öfverbefäl, utan äfven underofficrare, korpraler, vicekorpraler och kader-soldater, och hvilken befälsstam i sjelfva verket måste blifva föga mindre talrik än den nuvarande indelta arméns effektiva styrka", o. s. v. Hvad angick afskaffande af grundskatter och indelningsverk, ansåg Riksdagen böra såsom allmän måttstock för dessa eftergifter antagas en afskrifning af tre procent årligen. Vidare omförmäldes den skilnad, som då egde rum — och ännu för närvarande gäller — mellan bevillningsafgiften för jordbruksfastighet och den för annan fastighet. Bevillingen för jordbruksfastighet är just med afseende på derå hvilande grundskatter bestämd till 3 procent, men för annan fastighet till 5 procent. På grund af hvad sålunda anförts gjorde Riksdagen en hemställan af följande lydelse: "Då till nästa riksdag lærer vara att från Eders Kongl. Maj:t förvänta förslag till ny organisation af landets försvarsväsen, antagligen grundad på en vidsträcktare tillämpning af den allmänna värnpligten, får Riksdagen, som ansett, att en befälsstam bör bildas ur de värnpligtiges led mot den ersättning af statsverket, som kan blifva erforderlig, och att således den indelta armén icke vidare blifver hvarken lämplig eller behöflig för åstadkommande af ett för landets sjelfständighet betryggande och efter våra förhållanden lämpadt försvar, i underdånighet anhålla, att Eders Kongl.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Maj:t tacktes, under förutsättning att en sådan arméorganisation var- der af Konung och Riksdag antagen, i sammanhang med ofvan- nämnda förslag, i nåder föreslå stadganden, genom hvilka, efter en måttstock af tre procent årlig afskrifning, ej mindre rustnings- och roteringsbesvären med deraf härflytande kostnader komme att efter hand minskas och slutligen försvinna, än äfven grundskatterna upp- höra, mot det att jordbruksfastighet åsättes bevilling efter samma grunder, som gälla för all annan fastighet; börande den antagna armé- organisationen träda i verkställighet först sedan nämnda stadganden om rustnings- och roteringsbesvären samt grundskatternas afskaf- fande likaledes blifvit af Konung och Riksdag antagna“.

Ifrån år 1873 har denna skrifvelse ständigt utgjort utgångs- punkten för hvarje förslag till stärkande af rikets försvar, som fram- kommit från regeringen. Redan vid 1875 års riksdag framlades en plan till arméorganisation, i närmaste öfverensstämmelse med 1873 års skrifvelse och grundad utslutande på värnpligt. Den föll. Se- dermera framkom regeringen vid 1877 års riksdag med nytt förslag. Det föll. Vid 1880 års riksdag begärde regeringen icke annat än att man skulle genom antagande af en värnpligtslag, utan ökande af öfningarna och tjenstetiden, åstadkomma ordning i sättet att inskrifva och redovisa beväringen. Propositionen föll trots de insedda och er- kända brister, som vidlåde det dåvarande redovisningsväsendet. Så tillsattes de stora parlamentariska komitéerna och vid 1883 års riks- dag framlades ett nytt arméorganisationsförslag. Det föll hufvud- sakligen därför, att man i Andra Kammaren gjorde nedprutningar och icke ville bereda den föreslagna nya organisationen samma trygg- het och säkerhet, som enligt regeringsformen är försäkrad åt det bestående indelningsverket. Slutligen kom 1885 års riksdag, då re- geringen försökte att på partiel väg komma någon vart i försvars- frågan. Man torde erinra sig, att regeringen fordrade 20 års tjenste- tid, 6 år i första uppådet, 6 år i andra uppådet och 8 år i land- stormen. Regeringen begärde vidare 18 dagars ökad öfningstid, mot- svarande efter regula de tri just den nedsättning i grundskatterna och den lindring i rustnings- och roteringsbesvären, som erbjödos, eller 30 procent. Regeringen utgick från hvad alla föregående armé- organisationsförslag innehållit, eller att till de 30 dagarnes öfningstid borde komma ytterligare 60 dagar, således in alles 90 dagar. Der prutades i Andra Kammaren; man lät tjenstetiden blifva som den var och ville endast bevilja en obetydlig ökning i öfningstiden. Slut- ligen kom det till en sammanjemkning. Det var med synnerlig mot- vilja som jag medverkade till denna, men regeringen förklarade sig icke vilja bära ansvaret för att icke någon sammanjemkning komme till stånd, och jag ansåg mig såsom enskild riksdagsman icke heller kunna bära detta ansvar. Det var en sorglig sammanjemkning, ty för 12 dagars ökad öfningstid och 7 års tillökning i tjenstetid eftergäfvos 30 procent af grundskatterna och lemnades 30 procent lindring i rustnings- och roteringsbesvären. Hela det första uppådet ströks, två år af landstormen ströks, 6 dagars öfningstid ströks. Ingen må säga att hvad man gjort i nödens stund skall vara en norm för

kommande beslut. Jag för min del förklarar på det bestämdaste, att jag betraktar deltagandet i 1885 års beslut såsom genom tidernas oblidhet nära nog mig aftvunget för att komma något åstad; men jag skattar fördelen att hafva fått värnpligtslagen så högt, att jag icke ångrar de eftergifter, jag gjort; men då nu fråga är att gå vidare på denna väg, vill jag icke gifva efter en härsmån, likasom jag och hoppas att regeringen är af samma åsigt. Således är det endast under vilkor, förutsättning och förbehåll, att Riksdagen obetingadt bifaller Kongl. Maj:ts proposition om ändring i värnpligtslagen, som jag kan vara med om att tillstyrka 10 procent eftergift i grundskatterna och lindring i rustnings- och roteringsbesvären. Andra Kammarens ledamöter i statsutskottet, som dikterat det slut, hvartill utskottet kommit, hafva tillstyrkt 20 procent afskrifning utan att bevilja det minsta vederlag. Antingen hafva de nu allvar med detta — och då finner hvar och en af kammarens ledamöter, att den sammanjemkning, hvarpå man gör anspelningar på ena eller andra hållet, icke kan komma till stånd — eller åsyfta de blott och bart en manöver — och då torde den finnas icke vara värdig den stora sak, hvarom fråga är. Man manövrerar för att få en sammanjemkning till stånd genom nedprutning på de 2 årens tjenstetid och de 6 dagarnes ökad öfningstid. Det radikalaste sättet att tillintetgöra all verkan af manövern vore att, såsom herr Tanum föreslog, afslå utskottets hemställan, men jag skyggar tillbaka därför och inskränker mig att yrka ovilkorligt bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Jag betonar ännu en gång, att det endast är i händelse af obetingadt bifall till de med afskrifnings- och lindringsfrågorna sammankopplade ändringarna af värnpligtslagen, jag kan medgifva den af Kongl. Maj:t föreslagna afskrifning och lindring.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Den föregående talaren har gifvit en historik öfver hela den bedröfliga historien om denna fråga från det kompromissen 1873 stiftades. Jag skall icke upprepa hvad han sagt. För dem, som känna min uppfattning, är klart att jag skulle vara reservant mot det förslag, statsutskottet här åstadkommit med en rösts majoritet eller, rättare, med den förseglade sedeln. Jag var motståndare mot kompromissen, då den framkom, icke så som jag icke skulle sett att det låg någon god afsigt i densamma, oakadt jag ju icke kunde dölja för mig, att kompromissen ingicks med mycket olika uppfattning hos dem, som då biträdde densamma. När sedermera förslaget föll och de öfriga förslagen äfven förkastats, började man tala om partiella förbättringar i vår arméorganisation. Man skulle gifva ersättning åt rust- och rothällarne samt afskrifva grundskatterna bit för bit och i stället få någon liten förbättring i arméorganisationen. Jag var emellertid misstänksam äfven häremot. Jag trodde icke att detta skulle bära några synnerligen stora frukter. Jag varnade genast för att betala ut kontanta ersättningar till rust- och rothällare, därför att jag emotsåg, att följden skulle blifva sådan den nu är, och att rothällaren skulle erbjuda försvaret allt mindre och mindre samt påstå att ersättningarna varit för små. Vi se nu att de 30 procenten äro försvunna, säger man,

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

allt har blifvit mycket dyrare, så att den värdering, som 1885 lades till grund för besvärets uppskattning, var för låg och måste ökas med 25 procent eller mera. Fortsättes nu den partiella afskrifningen genom utbetalning af vissa procent af roteringsens uppskattade kostnad, så skall man finna, att då denna ersättning uppnår sina fulla 100 procent, så skola rust- och rotehållarne fordra ännu ett tillägg af kanske 25 å 50 procent, och lyckas de på detta sätt att uppdrifva den s. k. "lindringen" till ett sådant belopp, att den gifver ett verkligt öfverskott öfver hvad besväret kostar, så kommer deruti att ligga en anledning till förkastande af hvarje ny organisation, som medförde en förlust af denna orättvisa vinst. Eller ock skola de, då lindringen nått den höjd att endast soldatens lega ej är ersatt, fordra att staten skall öfvertaga soldatens både lega och underhåll, hvilket skulle medföra, att hela stående armén blefve värfvad. Men detta sätt att anskaffa soldater är föråldradt och antiqveradt och i verkligheten det sämsta af alla sätt. Vi hafva från gammalt värfvade specialvapen, och under de senare åren hafva några mindre truppenheter blifvit genom värfning uppsatta. Jag har ock röstat och arbetat därför, så länge derigenom en tillökning af arméns stam vunnits, om ock på en felaktig basis, men en omfattande arméorganisation på värfvad grund kan jag aldrig tillstyrka, ty den är falsk och bedräglig och sviker, just då den bäst behöfver anlitas.

Jag har i princip ingenting emot att grundskatter afskrifvas, då staten med visshet kan undvara en större eller mindre del af dem, och jag har under min långa riksdagsmannabana röstat för ej få skatteafskrifningar. Men då grundskatterna sammanhånga med rustningsbesväret, så att de svårligen kunna åtskiljas, så har jag alltid ansett, att en ny fullgod härordning är det första, som bör åstadkommas, och då den är antagen, må gerna både grundskatter och indelningsverk eftergifvas, om statens tillgångar så medgifva.

Nu yrkas det från landtmännens sida, att det 1873 uppgjorda sambandet mellan härordningsfrågan och afskrifningarna skall upplösas, och hvardera frågan behandlas för sig. Jag kan fullt instämma i denna önskan, och det så mycket hellre, som jag aldrig varit med om den beryktade kompromissen. Men deruti skiljer jag mig alldeles från landtmännen, att jag bestämdt yrkar på att försvarsfrågan skall först bringas till afgörande.

Jag har, såsom herrarne väl veta, stått på den ståndpunkt, att jag från början önskat bygga på den gamla historiska grunden, men det har nu så gestaltat sig, att detta indelningsverk blifvit så kringskuret och genomätet, att det icke bär någon ny byggnad, och det finnes då ingenting annat än att öfvergå till den allmänna värnpligten. Jag skulle helst önska — och det har jag ej dolt — att denna fråga nu fülle och sedan komme upp såsom ett helgjutet arméorganisationsförslag. Ett sådant går icke första gången det framlägges, kanske ej heller andra eller tredje gången, men om det är uppgjort med verklig sakkännedom och sedan fast vidhålles, så måste det slutligen gå.

Under nuvarande förhållanden kan jag visserligen rösta för

Kongl. Maj:ts proposition, men står för närvarande i en ovisshet hvilket som kan blifva klokast, att bifalla densamma eller rösta för rent afslag. Jag skall vid diskussionens slut bestämma mig i detta hänseende, allt efter som de olika yrkandena visa sig hafva större eller mindre utsigt att vinna kammarens majoritet.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr Hasselrot: För den, som i likhet med den ärade talaren på upplandsbänken ej har någonting emot att till en läglig och kanske aflägsen framtid uppskjuta lösningen af den eller, rättare sagdt, de frågor, som nu föreligga, är ställningen mycket enkel och jemförelsevis behaglig. Man kan då efter sin enskilda subjektiva uppfattning rösta antingen för afslag eller ock för hvilketdera som helst af de föreliggande förslagen, hvilket sistnämnda förfarande antagligen leder till samma negativa resultat som ett rent afslagsyrkande. Men för den, som verkligen önskar att redan nu någonting måtte göras vare sig för värnpligtens utsträckning eller för fortsättning af grundskatteafskrifningen eller ock för båda dessa frågor, för honom ställer sig saken annorlunda. Med underordnande af sin enskilda åsigt om hvad som härutinnan kan synas mest eftersträfvansvärdt, måste man söka för sig göra klart hvad som under närvarande förhållanden *kan* genomföras och dervid taga tillbörlig hänsyn äfven till andras uppfattning och tänkesätt i dessa frågor.

Kammarens ledamöter känna mer än väl, att tvenne hufvudströmmingar i olika riktning genomgå Riksdagen, den ena representerad af dem, som sätta försvarets stärkande främst, den andra af dem, som sätta den efter deras mening af rättvisa och billighet påkallade afskrifningen af grundskatter samt rustnings- och roteringsbesvären i första rummet. Båda äro så starka, att man måste taga hänsyn till dem begge. Den förra riktningens målsmän förorda Kongl. Maj:ts förslag om värnpligtens utsträckning samtidigt med det att afskrifning medgifves af 10 procent utaf nämnda skatt och besvär, hvaremot den andra riktningens åsichter hafva fått sitt uttryck i statsutskottets förslag om afskrifning utaf 20 procent af samma skatt och besvär utan någon utsträckt värnpligt. För en hvar lär det vara uppenbart, att intetdera af dessa förslag åtminstone för närvarande kan vinna majoritet inom riksdagen. Den, som håller på någotdera af dessa förslag utan att deri vilja medgifva någon modifikation, han har sålunda *faktiskt* ställt sig på samma ståndpunkt som herr Tamm, eller det rena afslaget.

Vill man verkligen nu komma till något resultat, måste man alltså försöka en annan utväg, nemligen framlägga ett förslag, som kan åtminstone i någon mån tillfredsställa de olika uppfattningarne. Herr Boström har visserligen, om jag förstått honom rätt, antydtt att man, derigenom att denna kammare bifölle Kongl. Maj:ts förslag eller, hvad som är ungefär detsamma, grefve Sparres med fleres reservation, skulle, under förutsättning att Andra Kammaren bifölle statsutskottets förslag, på sammanjemkningens väg kunna komma till ett sådant resultat, att värnpligtens föreslagna utsträckning skulle kunna vinnas och 15 procent afskrifning å grundskatter samt rustnings-

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

och roteringsbördan erhöles. Han kan härvid stödja sig på precedensfallet från år 1885. Jag tror emellertid, att förhållandena nu äro väsentligen annorlunda än nämnda år, och jag tillåter mig betvifla att hvad som då lyckades kan ännu en gång på samma väg genomföras. Efter mer än 20 års strider och upprepade fruktlösa försök att komma någon vart med lösningen af de då s. k. stora frågorna, önskade man allmänt så varmt och ifrigt att, som man säger, "få käl på" dessa frågor att man var mer än vanligt benägen att sätta sina enskilda önskingar om sättet härför tillbaka samt gå hvarandra till mötes; och under denna stämning genomfördes sammanjemkningsförslaget. Jag är emellertid, som sagdt, långt ifrån säker på, att ett dylikt tillvägagående nu kan leda till samma mål och det är mig derjemte motbjudande att på sådant sätt söka nedpressa hvad man vill erbjuda medkammaren till det minsta möjliga.

Det finnes ett annat och, efter mitt sätt att se, fördelaktigare och lämpligare sätt att gå till väga, nemligen att på en gång ärligt och rätt fram säga ifrån huru långt man vill gå för att tillmötesgå medkammarens önskingar och dervid stanna. I sådant afseende tillåter jag mig föreslå, att kammaren, under förutsättning att båda kamrarne fatta sammanstämmande beslut om värnpligtslagen, måtte medgifva en afskrifning utaf ytterligare 20 procent af grundskatterna samt af rustnings- och roteringsbesvären, hvarefter, såsom ju antagligt är, kammaren skulle godkänna värnpligtslagen i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition. Skulle Andra Kammaren också bifalla statsutskottets hemställan om afskrifning utan vilkor om värnpligtens utsträckning, tror jag dock, att man med all säkerhet kunde vänta, det Andra Kammaren, såsom ett värdigt svar å ett sådant tillmötesgående från denna kammare, som läge i bifall till det förslag jag nu haft äran framlägga, skulle antaga Kongl. Maj:ts proposition om värnpligtens utsträckning i oförändradt skick; och då vore ju saken på det klara. Skulle åter, mot all förmodan, Andra Kammaren göra någon inskränkning i Kongl. Maj:ts förslag rörande värnpligten, hade ju frågan om afskrifningen och Första Kammarens anbud härutinnan förfallit, då båda kamrarne ej fattat sammanstämmande beslut i värnpligtsfrågan. Skilnaden emellan den afskrifningsprocent, hvartill man skulle komma genom att följa den af herr Boström anvisade vägen och den af mig föreslagna, eller mellan 15 och 20 procent, är ju visserligen icke stor eller åtminstone icke så stor, att man kan antaga, det den, som vill gå in på det ena af dessa alternativ, skulle önska hela frågans fall hellre än att gå in på det andra, och jag skall för min ringa del följa herr Boström på hans väg, derest mitt förslag ej vinner understöd; men jag tror att siffran 20 härutinnan har åtskilligt som talar till förmån för den samma. Genom en afskrifning af ytterligare 15 procent skulle man med förut afskrifna 30 procent komma till det ojemna talet 45 procent, då man deremot genom 20 procent afskrifning nu skulle nå det eftersträfvade målet att hafva nått grundskatternas samt rustnings- och roteringsbördans nedsättning till jemt hälften af sin ursprungliga tyngd. Komma vi nu endast till 45 procent afskrifning, har man all sannolikhet för att nya anspråk

på afskrifning af qvarstående fem procent redan vid nästa riksdag komma att framställas, och vi få fortfarande syssla med och tvista om afskrifningsfrågan, då jag deremot är fullt öfvertygad om, att vi genom en afskrifning af 50 procent skulle för lång tid blifva denna fråga qvitt. En ytterligare utsträckt afskrifning lär ej rimligen kunna ifrågasättas utan i samband med ändring och reglering af andra skatteförhållanden, som röra jorden, och man kunde med all visshet hoppas att frågan härom finge hvila, till dess Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt framlägga förslag om den slutliga afskrifningen och dermed sammanhängande frågor.

Att statens tillgångar för närvarande medgifva en afskrifning af ifrågasatta 20 procent, framgår af statsutskottets derom framställda förslag; och skulle den minskning uti inkomster, som deraf blefve en följd, i framtiden föranleda till införande af en ny skatt, är jag ense med herr Tamm derom, att en förmögenhetsskatt och, enligt min åsigt, helst en progressiv sådan, borde i främsta rummet ifrågakomma. Anser man för öfrigt införande af en dylik skatt särskildt önskvärdt, kan jag ej se annat än att man skulle befordra detta genom minskning af statens inkomster af andra skattetitlar; och en grundskatteafskrifning skulle derfor just leda till det mål, hvartill herr Tamm härutinnan synes vilja komma. Innan jag slutar, ber jag att få påpeka ytterligare en sak. I Kongl. Maj:ts statsverksproposition finnas å fjerde och femte hufvudtitlarne begärda åtskilliga anslag, som torde för stärkande af vårt försvar vara af väl så stor vikt som den föreslagna utsträckningen af beväringens öfningstid, och mig synes det vara gifvet, att kammarens beslut i nu föreliggande fråga, derest detta beslut går i en medkammares önskingar tillmötesgående riktning, skall väsentligen bidraga till att bereda dessa anslagsfordringar, hvilkas beviljande säkerligen ligger Första Kammarens majoritet om hjertat, ett gynsamt emottagande i medkammaren.

Jag tillåter mig alltså yrka bifall till den af herrar greve Sparre med flere afgifna reservationen med den ändring att i andra punkten "10 procent" utbytes mot "20 procent", i tredje punkten "40 procent" mot "50 procent", i fjerde punkten "10 procent" mot "20 procent" och i femte punkten "40 procent" mot "50 procent".

Herr vice talmannen: För den, som så många gånger i denna ärade kammare uttalat åsigt, som hufvudsakligen öfverensstämma med dem, hvilka herr Tamm i dag utvecklade, skulle det ju vara allra kärast att också i dag kunna helt enkelt instämma i det slut, hvartill han kommit. Vida mindre tilltalande förefaller det att söka utveckla skälen till en förändrad uppfattning, men jag har emellertid önskat att göra det både för mina kamrars skull i kammaren och för protokollet.

Min uppfattning är fortfarande, att grundskattefrågan hade bort skiljas från försvarsfrågan, men sedan båda statsmagterna beslutat att för en värnpligtslag och tolf dagars ytterligare öfning för beväringen eftergifva trettio procent af grundskatterna, har den uppfattningen oemotståndligt trängt sig på mig, att icke någon förstärk-

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

ning af det personliga försvaret, såvidt detsamma hvilat på värnpligtens grund, skulle kunna genomföras utan en ytterligare eftergift af grundskatter. Med en sådan ståndpunkt har jag icke tilltrött mig att yrka afslag på Kongl. Maj:ts nu föreliggande framställning. Jag medgifver mycket väl, att äfven från den ståndpunkt jag således nu intagit det skulle vara vida mer tilltalande att spara alla återstående sjuttio procenten och uppoffra dem i sammanhang med en omfattande reglering af försvaret, hvilken kunde erbjuda någonting mera tillfredsställande än den visserligen mycket ringa förbättring af vårt försvar, som innehålles i Kongl. Maj:ts förslag om ändringar i värnpligtslagen. Men jag har sett allt för många förslag till en sådan omfattande reglering af försvaret gå under till följd af olika åsikter om hvad som borde göras och hvad som är behöfligt, för att jag skulle kunna våga hysa någon synnerlig förhoppning att se antaget något förslag, som ur militärisk synpunkt skulle kunna anses åtminstone något så när tillfredsställande. Detta är skälet, hvarför jag nu instämt med de reservanter i statsutskottet, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition, ty det är hvad vi gjort, om vi också föreslagit en förändring i sjelfva ingressen till denna proposition, en förändring, hvilken jag icke tillmäter den betydelse, som en annan talare har gjort, åtminstone icke från vår synpunkt. Den har åtminstone af mig understöds utslutande af det formella skäl, att då Kongl. Maj:t föreslagit, att ett godkännande af propositionen, angående ändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen skulle vara villkoret för eftergifterna, synes det mig att Riksdagen också med allt skäl kunde säga, att ett Riksdagens gemensamma beslut i anledning af samma proposition skulle vara ett villkor för dess godkännande af eftergifterna. Man kunde nemligen föreställa sig, att i de paragrafer, som ligga under villkoret, blott en obetydlig förändring skulle kunna komma i fråga utan att inverka vid det slutliga bestämmandet å förslaget väsentliga delar, tillökning i vapenöfningstiden med sex dagar och förhöjning af tjänstetiden i beväringen med två år. Jag åtminstone är alldeles besluten att motsätta mig hvarje jemkning derutinnan och ungefär samma ställning tror jag, att mina kamrater i fråga om reservationen intaga, men icke tror jag att kammaren därför skulle behöfva i sjelfva ingressen inlägga en garanti mot en sådan jemkning, hvilken när den i sin tid möjligen kommer i fråga, något som jag dock hoppas ej må ske, i alla händelser blir beroende på kammarens beslut.

Här har framställts ett förslag, att kammaren med bifall i öfrigt till Kongl. Maj:ts proposition, skulle ändra eftergiften i afseende å grundskatterna till 20 procent i stället för föreslagna 10 procent. Liksom jag kommer att motsätta mig hvarje förändring i de hufvudsakliga bestämmelserna uti de §§ i värnpligtslagen, hvilka omfattas i den kongl. propositionen och ligga under villkoret, så kommer jag äfven att motsätta mig hvarje tillökning uti den af Kongl. Maj:t föreslagna eftergiften. För öfrigt kan jag verkligen icke, då jag läser statsutskottets majoritets motivering till dess hemställan, föreställa mig, att denna motivering skulle kunna bringas i öfverens-

stämmelse med ett bifall till förslaget mot eftergift af 20 procent men föranleda afslag mot eftergift af allenast 10 procent.

Jag vill således yrka bifall till reservanternas förslag och, i fall frågan återkommer, skall jag nogsamnt söka visa, att den föreslagna lydelsen till ingress för mig icke har annan betydelse än den formella jag nämnt och att jag således icke vill medgifva andra villkor än dem som föreslagits, vare sig i fråga om värnpligt eller grundskatteafskrifning.

Min öfvertygelse är att om något skall vinnas på detta köp — man kan svårligen kalla det något annat — är det nödvändigt, att det visar sig att det måste finnas en gräns för önskningarne på den ena sidan, därför att det finnes en gräns för eftergifterna på den andra.

Jag anhåller om bifall till reservanternas förslag.

Grefve Sparre: En blick på utskottets betänkande visar, att utskottets förslag har framgått genom den förseglade sedelns utslag. Redan vid voteringen om kontraposition mellan det förslag, som sedan blef utskottets och ett under öfverläggningen framställt förslag, liknande det af en föregående talare nu under diskussionen gjorda, om bifall till Kongl. Maj:ts proposition om ändring i värnpligtslagen emot en eftergift af 20 procent å grundskatterna, samt motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesväret, segrade utskottets förslag med tillhjälp af den förseglade sedeln i såväl denna votering som sedan i hufvudvoteringen.

Jag kan icke neka, att utskottets förslag hos mig väckt allvarliga betänkligheter. Jag har varit med om 1873 års s. k. kompromiss. Jag har aldrig ånrat detta och jag skulle djupt beklaga, om man nu skulle kunna skilja de båda derigenom sammanbundna frågorna från hvarandra. Man kan icke återföra dem till samma ställning, som de hade, innan kompromissen ingicks. Man skulle endast kunna komma att afstå från försvarsvännernas bästa trumf vid sträfvandena för en tillfredsställande lösning af försvarsfrågan. Jag tror för öfrigt icke, att man, äfven om man ansåge sig hafva formelt löst bandet emellan de båda frågorna, skulle kunna lyckas göra det reelt, ty jag föreställer mig, att ifall dessa frågor, skilda från hvarandra, förekomme inom Riksdagen, säkerligen de fleste skulle inom sig göra en liten räkning öfver huru den föreslagna afskrifningsprocenten stälde sig i förhållande till den föreslagna ökningen i värnpligtstiden och tvärtom. Jag tror att denna af en hvar för sig anställda öfverräkning skulle göra, att sambandet emellan frågorna skulle finnas kvar, äfven om det formelt upplöstes. Skulle jag för öfrigt kunna tänka mig, att en verklig upplösning af sambandet kunde inträffa, skulle detta med all säkerhet endast verka derhän, att den ena af frågorna löstes, men den andra blefve uppskjuten, och detta just den, hvilkens lösning ligger denna kammare mest om hjertat.

Jag vet mycket väl, att på många håll finnes en viss motvilja mot hvarje ökning af anslagen till försvaret och ännu mer mot en

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

tillökning af de personliga uppoffringarne för detta ändamål. Jag vet ock mycket väl, att denna obenägenhet inom riksdagen att öka vare sig de personliga uppoffringarne eller anslagen för vårt lands försvar ytterst har sin rot i en dess värre ganska spridd mening. Jag tillåter mig icke att uttala något klander öfver detta förhållande, jag endast beklagar detsamma. Det har sin naturliga grund i den oafbrutna fred vårt land nu åtnjutit i tre fjerdedels sekel, och jag är öfvertygad, att de, som ifrigast motsätta sig ökning af beväringens öfningstider eller utaf anslagen till försvarsändamål, ej hysa mindre fosterländska känslor än de, som lifligt yrka på en sådan ökning, i öfvertygelse att krigets konst måste läras under freden, enär det sedan blir för sent. Under de krig som upprört vår verldsdal under den senare delen af detta århundrade, hafva vi sluppit blifva inblandade. Detta förhållande utgör en naturlig förklaring till den nog allmänt gängse tanken, att vilja vi hafva fred, nog kunna vi hafva fred, om blott vi äro försigtiga i vårt uppträdande. Jag tror dock icke, att man kan bygga mycket på denna förhoppning, utan håller före att, i vår tid, för att neutraliteten skall blifva respekterad, fordras att den är beväpnad.

En obehäpnad neutralitet har i min tanke lika litet värde som om man på farliga punkter uppsätter en anslagstafva med påskrift: förbjuden ingång. Jag är ock öfvertygad att många af våra motståndare i försvarsfrågan inom sig sjelfva tänka, att hotar fara och ofred vårt land, skola vi visserligen såsom fordom gå man ur huse för att värna vår sjelfständighet och frihet. Härpå måste man emellertid svara, att hafva vi icke under fredens dag vidtagit åtgärder för att sätta oss i stånd att försvara oss, är det sedan för sent. Och vissheten härom synes mig tala högt för att, om äfven för en tid de partiella reformerna varit nödvändiga, denna tid dock snart är slut.

Huru således än den föreliggande frågan afgöres vid denna riksdag, tror jag det vara en bjudande nödvändighet, att regeringen så snart som möjligt framkommer med förslag till försvarsfrågans fullständiga lösning. Jag vet visserligen, att detta innebär stora svårigheter. Två olika meningar hafva hittills mötts, då denna fråga skulle afgöras, och med tillhjälp af försvarsnihilisterna inom Riksdagen hafva hittills hvardera meningens omfattare väl kunnat afslå förslag, som icke öfverensstämt med deras mening, men deremot icke förmått åstadkomma något positivt resultat. Skall emellertid något verkligen kunna göras för försvarets förstärkande, tror jag, att dessa båda meningar, i hvilka försvarsvännerna hittills delats, måste söka sluta sig tillsammans och finna en modus vivendi för att gemensamt göra front mot dem, som icke vilja något. Ser man på vår budget upptager den icke ringa siffror för försvarsändamål, men jemför jag med dessa den effektivitet vårt försvar eger, måste jag erkänna med en föregående talare, att det nog är mycket godt och väl att öka våra värnpligtiges öfningar med några dagar då och då, men att dock, i fall ej en verklig organisativ grund blir lagd och faststald, öfriga åtgärder komma att hafva föga värde.

Uti det varm hjertade anförande, hvarest en föregående talare yrkade

afslag å Kongl. Maj:ts proposition, företog han en granskning af budgeten och drog upp en bild, huru den skulle se ut sedan grundskatterna afskrifvits. Jag tror förvisso, att det är en vanskligh sak att förutsäga huru budgeten skall komma att se ut under en följd af år. Jag har sett många sådana försök och nästan aldrig hafva de slagit in.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Men jag är dock ense med den ärade talaren derutinnan att om man borttager grundskatterna, måste man ock se till, att man har andra skatter att sätta i stället och dervid ej glömma bort, att en väsentlig del af dessa nya skatter måste läggas på förmögenheten. En jemförelse huru de skatter som närmast äro att anse hvilande å förmögenhet i vårt land för närvarande förhålla sig till öfriga skatteformer, visar att de utgöra ungefär 30 procent af budgetens belopp; tager man bort grundskatterna, återstå omkring 24 procent. Öfverskotten å föregående statsregleringar tagas väl ock, såsom en talare anfört, in i budgeten, men detta tror jag kan evalveras mot de belopp, som anslås till sådana särskilda behof, som snart hafva naturen af en kapitalisering, såsom till jernvägarne, till statens kassaförlagsfond o. s. v. hvilka anslag nästan uppgå till öfverskottets belopp.

Jag tror således med den ärade talaren, att vi måste söka få förevarande fråga afgjord så snart som möjligt. Jag är likaledes af samma åsigt som han derutinnan, att vi delvis måste byta ut grundskatterna mot andra skatter, hvilande på förmögenheten. Men deremot kan jag icke dela hans åsigt, att man för att få fram dessa önskemål nu bör yrka afslag på Kongl. Maj:ts förslag. Jag deremot kommer att i hufvudsak yrka bifall till dessa förslag. Nyss i kammarren träffade jag en ledamot, som sade till mig: gå vi in på regeringens förslag, så äro 10 procent af grundskatterna borta; jag svarade honom: ja, men vår beväring får i stället sex dagars vapenöfning mera. Jag tror ock, att om vi kunna något reducera siffrorna på de skatter, som skola ersättas med andra, och samtidigt höja beväringens öfningstid, så att de anspråk, som i sådant afseende återstå, något minskas, man ingalunda försvårat försvarsfrågans slutliga lösning, utan tvärt om underlättat densamma, ty ju mindre man bibehåller att afskrifva, ju färre dagars öfning för beväringen jag har att fordra, ju lättare synes mig den slutliga lösningen böra blifva.

Jag har äfven det skälet för att önska få en slutlig lösning till stånd, att hvar och en som var med om 1873 års kompromiss hyste den åsigt att samtidigt borde afskrifvas lika mycket på grundskatterna som man medgaf i lindring å rustnings- och roteringsbördan. Dessa skatteformer tryckte mycket olika och man ville hafva en rättvis utjemning. Huru har nu detta slagit ut? Grundskatterna hafva blifvit till beloppet fixerade och afskrifningen innebär en bestämd nedsättning i skattebeloppet. Rust- och rotehallarnes besvär är deremot icke fixerad, deras utgifter äro obestämda och stiga med arbetslömnernas tillväxt och med ökning i tiden för arméns öfningar. Ser man efter huru lindringen med 30 procent verkat, tror jag, att erfarenheten från många håll skall säga, att under det afskrifningen af grundskatterna verkat som en direkt lindring med dess hela belopp,

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

har lindringen i rustnings- och roteringsbesväret endast hindrat detta att ytterligare ökas.

En talare nämnde nyss, att förhållandena nu skulle vara olika mot 1885, och ansåg, att vi genast från början borde säga ifrån hvad vi ville gifva. Han föreslog en afskrifning af 20 procent. Jag kan dock icke vara med om att fördubbla det belopp Kongl. Maj:t föreslagit och sätta förhållandet mellan eftergiften och hvad som skulle vinnas i ökade beväringsofningar till den grad ofördelaktigt i sistnämnda afseende. Jag hoppas också att denna kammare, för hvilken försvarsfrågan ständigt varit en af de käraste frågorna, icke skall gå in på något sådant.

Herr greve och talman! Jag tillåter mig att yrka bifall till den reservation, som jag med flere afgifvit mot utskottets hemställan och hvilken finnes vidfogad dess betänkande.

Friherre Barnekow: Jag skall på förhand bedja kammaren om ursäkt, om jag återkommer med samma argument, som jag förut härstädes anfört, men då man så ofta uppträder i samma sak, är det svårt att för hvarje gång komma med något nytt.

Jag skall be att få börja med det redan påpekade sammanhanget emellan afskrifningen af grundskatterna och försvarsfrågan, hvilket samband som bekant tillkom år 1873 genom den så kallade kompromissen. Jag tror för min del att denna kompromiss tillkommit hufvudsakligen därför, att de på viss jord hvilande grundskatterna äro en tunga, företrädesvis på somliga orter, under det på andra håll rustnings- och roteringsbesvären mest tynga. Den uppfattningen gjorde sig nu i detta ämne gällande, att rustnings- och roteringsbesväret borde aflytas samtidigt med det grundskatterna afskrefves och därför ingicks kompromissen. Grundskatterna och rustnings- och roteringsbesväret ställa sig och temligen lika för dem som deraf tryckas och faktiskt äro de äfven lika, ty båda äro i sjelfva verket skatter, som utgå till staten.

En föregående talare nämnde åtskilligt om knektekontrakten. Jag kan ej heller låta bli att något vidröra den frågan. Den åsyftade talaren erkände, att om utskrifning och värnpligt vore detsamma, så kunde rust- och rotehållare fordra, att när staten ålade dem värnpligts utgörande, hela rustnings- och roteringskyldigheten skulle eftergifvas, men han sade vidare, att som utskrifning och värnpligt ej vore detsamma, kunde rust- och rotehållare ej heller göra en sådan fordran. Jag har mycket sökt att få reda på den skilnad, som skulle finnas emellan dessa båda saker, och har dervid tyckt mig finna, att skilnaden är ungefär densamma som mellan de rekrytöfningar, hvilka i min ungdom, då jag tjänstgjorde vid ett kavalleriregemente, kallades exercisskvadroner och de som nu benämnas remont- och rekrytmöten och den skilnaden är ingen annan än namnet. Förr i verlden kallades skyldigheten att gå ut och försvara sitt land för utskrifning, men nu kallas den värnpligt och för mig är således saken alldeles densamma, huru olika än namnen äro.

En annan talare påpekade de grafiska tabeller, som kommit oss

till handa och visa huru stor öfning vår bevärning har i jemförelse med andra länders värnpligtige. Här saknas emellertid en tabell, som jag skulle önskat varit vidfogad de andra. Det låter kanske något prosaiskt, men här i verlden händer understundom att man behöfver vara prosaisk. Jag skulle nemligen vilja hafva en tabell, som visade huru mycket de särskilda individerna bidraga till arméns underhåll. Jag är då säker, att våra rust- och rotehållare skulle få en mycket lång blå eller röd rand, och min öfvertygelse är, att om man finge draga upp en lika lång rand för alla andra skattskyldige skulle det visa sig att Sverige finge ett starkt försvar. Med andra ord: fördela försvarsbördan lika på alla Sveriges invånare, så tror jag offervilligheten skall blifva större från deras sida, som nu draga den tyngsta bördan.

En talare har räknat upp alla de härordningsförslag, som regeringen framlagt för Riksdagen och sade om dem, att de hafva fallit. Han tillade, att detta delvis skett till följd af Andra Kammarens motstånd. Jag har en annan uppfattning än han angående orsaken till att de fallit, men vill nu icke uppehålla mig vidare dermed, utan endast fästa mig vid hvad han sade om 1880 års förslag till värnpligtslag. Icke en gång den ville Andra Kammaren gå in på, den lilla oskyldiga värnpligtslagen, sade han. Men äfven häruti kan jag ej dela den värde talarens nppfattning. Det låter kanske märkvärdigt, men jag skall försöka förklara det. Å ena sidan tänkte nemligen rust- och rotehållarne, då Första Kammaren antagit värnpligtslagen, att det vore bra hårdt att vara skyldig vidblifva sina onera och ändock antaga värnpligtslagen, då de innehade ett kontrakt, som befriar dem derifrån. Å andra sidan trodde de, som voro emot stärkandet af vårt försvar, och deras antal är ej obetydligt, att de som talat mot 1880 års värnpligtslag stodo på deras sida — äfven jag talade i denna kammare för afslag å nämnda värnpligtslag, men det var för ett motiveradt afslag. Och jag sade, att jag ville icke taga den, därför att det icke var i samband med någon lindring för rust- och rotehållaren, och jag erhöll telegram från flere håll med tack-sägelse för, att jag talat för afslag. Min första åtgärd blef dock att förklara, det jag visserligen talat för afslag, men därför att det icke stod i sammanhang med lindringar i bördan. Att denna lilla oskyldiga värnpligtslag 1880 antogs af Första Kammaren utan vederlag och af-slogs i Andra Kammaren utan motivering, anser jag hafva verkat menligt på försvarsfrågans lösning. Här pågick också vid sagda till-fälle ett stort arbete för att få Första Kammaren att antaga ett mo-tiveradt afslag, men det lyckades icke. Då sade Andra Kammaren: om icke Första Kammaren vill göra det, så taga vi ett rent afslag. Och detta var alldeles i motsats mot hvad herr Bergström sade, en svår stöt för vårt försvars framtida ordnande.

Samme talare sade vidare, att han vid 1885 års riksdag var med om den dåliga sammanjemkningen, men nu icke vill gå längre på den vägen. Enligt min åsigt är den icke så dålig. När man länge sökt få frågan löst, men icke lyckats på ett sätt, så försöker man på ett annat. Han förklarade, att han för sin del stode fast och icke läte

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

rubba sig i något hänseende. Mine herrar, vi kunna taga exempel från Danmark, der det hölls och hålles fast, och jag undrar om detta bör tillämpas på vårt land. Jag är glad öfver att något finnes, som lägger hinder i vägen därför, nemligen de gemensamma voter-ringarne.

En annan talare säger, att det vore bättre, om förslaget fölle än om det antogs, ty då skulle förslaget kunna blifva framlagdt i sin helhet. Jag frågar: har det icke framlagts i sin helhet? Jo, det har det, både hvad arméorganisationen och skatteregleringen beträffar. Men hvad sade man? Jo, då ville man ju icke, utan då slog man in på de partiella reformernas väg. Och samma personer som då voro emot kompromiss, förfäktade i dag kompromissen och säga: nu vilja vi vara med derom. Hade det sagts år 1873, så hade frågan nu varit löst. Nu hafva förhållandena vändt sig så, att de, som 1873 och 1885 talade för kompromissen, så bearbetats af den allmänna opinionen, att de icke anse sig längre kunna stå på kompromissen. Och hvad har bearbetat opinionen? Jo, detta idkeliga omtalande och omtuggande i tidningar och öfverallt, att jordbrukarne skola få sina procent, därför att deras arbetare skola öfvas i vissa dagar. Och då är att märka, att dessa personer, som hafva sina kontrakt, äro befriade från utskrifning, men de andra hafva icke något, som skänker dem frihet härifrån, utan måste underkas a sig densamma.

Slutligen vill jag helt kort bemöta den andre talaren. Jag står i mångt och mycket på hans sida. Jag vill icke, att jordbrukarne eller de, som få skattelindring, skola kasta bördan helt och hållet på andra. Det sade jag förra riksdagen, och de, som vilja taga reda på hvad jag då sade, kunna läsa det i protokollet, ty jag anser det icke nödigt att nu upprepa det om igen. Jag vill erinra kammaren om att, när det var fråga om att öka den direkta skatten, så visade sig Andra Kammarens landtmän icke obenägna att taga af förmögenheten, men de vilja icke taga ojemnt, utan fördela skatten jemnt. Till sist sade denne talare något, som egentligen har uppkallat mig. Jag gick nemligen hit upp i dag med föresats att tiga, men det har, såsom herrarne finna, icke lyckats. Han sade, att det kan hända, att dessa landtmän eller jordbrukare, genom att vilja tillskansas sig fördel eller — jag mins icke rätt ordet — förbättra sin ställning på andras bekostnad, skulle blifva uteslutna såsom representanter i riksdagen och andra element komma in. Ja, mine herrar, det kan hända, men jag ser icke med så mycken sorg och bekymmer dessa socialistiska rörelser som han påpekade, ty i kristendomen finnes också socialism, och den kan i många hänseenden försvaras — det beror blott på, i hvilken form den kommer in. Men jag vågar påstå, att det är just svenska nationens styrka, att dessa bönder sitta i representationen, och jag tror, att de utgöra en motvigt mot den blifvande socialismen. Man må säga om dem hvad man vill, men faktiskt är, att det är den afdelningen af svenska folket, som har burit skatterna och bördorna. Och, mine herrar, när man delvis behöft dem, har man delvis gifvit dem löften om lindring och skattejemkning, men då dessa löften skulle infrias, har man fordrat vederlag eller haft andra invändningar. Kan

man då förtänka dem, att då de nu till någon del hafva magten, de i något hänseende vilja söka utjemna de enligt deras uppfattning sekelgamla orättvisorna.

Mine herrar! I den gamla representationen tillhörde jag ridderskapet och adeln, och jag är stolt öfver mina förfäder, men i denna nu föreliggande frågan är jag rätt och slätt bonde. Herr greve och talman! Jag har för närvarande ej något yrkande att framställa.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr Ölander: Jag brukar icke ett enda kappland jord och utbetalar icke ett enda öre i grundskatt. Man kan således icke beskyllda mig för partiskhet, om jag önskar en afskrifning af grundskatterna och såsom ledamot af denna kammare talar och röstar derför. Jag är tillika jurist, så att man icke kan tillskrifva det okunnighet om hvad som är juridiskt rätt, om jag finner det rättmätigt att en sådan afskrifning eger rum. Men hvad jag deremot anser stridande mot både juridisk och moralisk rätt, är, att den, som erhåller en skattelindring, skall behöfva köpa densamma med medel delvis tagna ur en annans ficka, och med uppoffringar af dem, som af skattelindringen icke erhålla någon fördel. Om man ovilkorligen skall fordra ett vederlag, bör man väl kunna tänka ut något annat än just ett sådant, som äfven träffar dem, hvilkas skattebördor lindringen ej omfattar. Vi behöfva ett förstärkt försvar, säger man, och man har för våra ögon framlagt en grafisk tablå, som utvisar den ringa tid, vi egna åt vårt försvar i jmförelse med andra länders invånare. Denna tablå är mycket hemsk, det kan icke nekas, men icke behöfva vi väl mutas med skattelindringar för att göra den mörka taflan något ljusare medelst uppoffringar för vårt fosterlands försvar. Det vore en dålig fosterlandsvän, som för ett dylikt offer begärde någon belöning, synnerligast af dem, som, utan någon annan lön än känslan af uppfylld pligt, måste underkasta sig enahanda uppoffringar. En sammankoppling af dessa två frågor har skett *en gång*; men månne denna verkligen icke då var mera skenbar än verklig? Är det så alldeles säkert, att, om skattelindring då vägrats oss, vi skulle hafva kastat öfver bord hvarje tanke på vårt försvar och ställt oss vapenlösa midt bland till tänderna beväpnade nationer? Var det verkligen endast de 30 procenten som dikterade värnpligtslagen af 1885? Jag tror det icke. En dylik lag hade säkerligen ändock kommit att se dagen förr eller senare, om den också icke fått bära årtalet 1885. Jag vill nästan kalla det en förolämpning, att göra fosterlandskärleken, lik en handelsvara, beroende af hvad man därför vill betala. För fullgörandet af de pligter, hvartill denna kärlek manar oss, hvarken fordra eller mottaga vi någon belöning eller några eftergifter vare sig i fråga om skatter eller andra skyldigheter. Om försvaret behöfver våra krafter längre tid än hittills, må vi då särskildt bedöma den saken och utan tanke på den vinst, skattelindringen kan gifva oss, deröfver fatta vårt beslut! Är skattelindringen berättigad, så låt oss få den utan vilkor! Behöfver landet ett starkare försvar, så låt oss gifva det utan vilkor i den omfattning behovet kräfver! Låt

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

dessa båda frågor vara skilda åt och oberoende af hvarandra! I förevarande fall synes mig sålunda nu först allenast den frågan böra utgöra föremål för ompröfning, huruvida en afskrifning af grundskatterna är berättigad eller icke och, om den är berättigad, i hvad mån den bör beviljas. Det fans en tid, då hvarje tanke på grundskatteafskrifning stämplades såsom orättmätig, orättrådig, orättvis; men en annan tid har kommit se'n, som har en annan uppfattning och som kallar sjelfva grundskatten orättvis. Det är därför naturligt, att olika meningar förekomma i fråga om det berättigade i en dylik afskrifningsåtgärd. Jag vill nu visst icke ingå i någon vidlyftig bevisföring härom eller "såra somligas känslor" med upprepadet af talet om de "sekelgamla orättvisorna", som de så ogerna höra talas om. Jag vill blott påpeka tvenne sakförhållanden och låta fakta tala för sig sjelfva. När man närmare undersöker, huru grundskatterna uppstått, finner man bland dem åtskilliga gårdar, som tillkommit endast och allenast för fyllande af något visst tillfälligt behof eller för vinnande af något viss tillfälligt ändamål. Behofvet blef fylldt, ändamålet vunnet, men skatten fick kvarstå ändå. Är väl detta rättvist? — Vidare: jordbruket är vår modernäring; det fans ursprungligen icke någon annan näring än denna; man kände icke andra skatteföremål än jorden. Det var således derifrån och endast derifrån man måste taga medel till bestridande af statens utgifter. Men dessa kommo ju då också jordbruket ensamt till godo, då det icke fans någon annan näring, som kunde utgöra föremål för statens skydd och omvårdnad, hvartill dessa utgifter behöfdes. Men huru har icke staten till form, innehåll, ändamål och i synnerhet till sina behof förändrats, sedan dessa skatter ålades? En mångfald af näringar har uppstått, utvecklats sig och vuxit jordbruket öfver hufvudet. Det är numera jordbrukaren som minst begagnar sig af de statsinstitutioner, hvilka ursprungligen funnits till ensamt för honom och därför också ensamt af honom bekostats. Jag vill såsom ett exempel endast åberopa väghållningsskyldigheten. Detta är visserligen icke en grundskatt, men förhållandet är dock detsamma.

Jag skulle kunna anföra många andra bevis för det berättigade i en småningom skeende grundskatteafskrifning. Men hvartill fordras de väl? Är icke det största beviset, att Riksdag och regering en gång erkänt densamma och att regeringen nu ånyo framlagt förslag i enahanda syfte, visserligen mot vederlag af ett ökad försvar; men detta gör åtgärden icke mera berättigad, då dessa båda frågor icke ega något gemensamt med hvarandra.

I hvad mån åter den ifrågasatta lindringen för det närvarande bör beviljas, är naturligtvis beroende på storleken af statskassans tillgångar. Men om sådana *nu* icke finnas tillräckliga för ändamålet, när skola de väl då någonsin komma att finnas! Också har statsutskottet, som väl bör ega den bästa kännedomen härom, icke tvekat att utsträcka afskrifningen till 20 procent och derigenom också angifvit, att tillräckliga medel härtill finnas att tillgå, utan att andra statens behof därför behöfva åsidosättas.

Innan jag lemnar ordet ifrån mig, ber jag att få anmärka, att,

ehuruväl jag sålunda af skäl, som jag nu anfört, icke kan bifalla, eller åtminstone anser det förhatligt, att skattelindringen göres beroende af beviljandet af ett ökad försvar, jag likväl är fullt förvissad om, att jordbrukaren, befriad från en del af den börda han förr, orättvist, till skada för sig och sin näring, ensam fått bära, skall finnas mera villig eller, kanske rättare sagdt, mera i stånd till att med större uppoffringar än förut bidra till de för statens säkerhet och öfriga behof erforderliga utgifter. Då jag emellertid icke hyser någon förhoppning om, att en skattelindring utan motsvarande vederlag skall af denna kammare beviljas, har jag för närvarande intet yrkande att framställa.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Ekenman, Victor: Jag skall för min del villigt erkänna det principiellt rigtiga i hvad den siste talaren anförde rörande lämpligheten af att dessa båda viktiga frågor, som nu utgöra föremål för representationens behandling, hvar för sig behandlas. Jag kan ju sålunda äfven i mångt och mycket biträda den mening, som statsutskottet i detta afseende i sitt betänkande anfört, men jag kan icke från denna förutsättning leda mig till hvarken det slut, hvartill utskottet kommit, eller det, hvartill en föregående talare, herr Tamm, kommit. Jag kan nemligen icke finna det vara rigtigt, såsom statsutskottet gjort, att, om frågorna skola hvar för sig särskildt pröfvas, man satt skattefrågan först. Jag kan för min del icke annat än tillmäta frågan om landets försvar en långt högre och viktigare betydelse. Jag anser sålunda redan af detta skäl, men äfven af andra, som jag skulle vilja kalla statsklokhetskäl, att det icke vore rätt förståndigt, om man antoge en sådan pröfning af frågorna, som här föreligger, d. v. s. skattefrågan först, och låte försvarsfrågan tills vidare hvilas. Jag nämnde, att jag icke heller kan komma till det resultat, som herr Tamm, och det är af det skälet, att jag icke kan dela hans förhoppningar. Jag fruktar nemligen, att dessa förhoppningar komma att visa sig vara bräckliga illusioner. Erfarenheten går ju i en helt annan rigtning än han antydde. Vi stå icke här ovisse om huru saken har behandlats, utan veta att sedan 20 års tid tillbaka vid många tillfällen försvarsfrågan förelegat till Riksdagens pröfning och alltid med samma olyckliga resultat. Först då man vid 1885 års riksdag ingick på de partiella reformernas väg, lyckades det att få, om ock ej försvarsfrågan löst på sådant sätt, att man kunde säga, att landet erhållit ett fullt betryggande försvar, så likväl högst afsevärda förbättringar i försvarsväsendet, hvilka man förut förgäfvades äskat. Men jag tror, att, när en annan talare här nyss af det beslut, som fattades år 1885, ville draga den konklusion, att Första Kammarens majoritet då hade accepterat den s. k. kompromissen, han icke ringa misstagit sig. Jag kan nemligen för min del ej få någon annan uppfattning af ställningen då, än att Första Kammaren för att vinna ett stort mål, försvarets förstärkande, lät sin mening i en annan

Angående
nedsättning i
de på viss
jorä hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

i jämförelse med försvarsfrågan mindre vigtig fråga stå tillbaka. Jag tror också, att det kunde vara skäl att taga den fråga, som nu föreligger, på samma sätt. Den utgör en fortsättning af hvad som byggdes år 1885; och när man har tagit hvad som då togs, tror jag, att man med fullt skäl bör taga hvad som nu bjudes. Af dessa skäl, herr grefve och talman, tillåter jag mig yrka bifall till hvad reservanterna grefve Sparre m. fl. påyrkat.

Herr Casparsson: Jag har begärt ordet för att i största korthet angifva motiven till min förändrade ställning i frågan. Jag har motsatt mig 1873 års skrifvelse; jag har motsatt mig det förslag till partiell lösning af frågan, som framkom vid 1885 års riksdag, men sedan denna afskrifning nu blifvit ett statsmagternas beslut, har jag ansett mig skyldig att underordna min åsigt under ett redan fullbordadt faktum, och därför har jag inom utskottet biträdt, hvad Kongl. Maj:t föreslagit. För mig sjelf kan jag dock icke dölja, att hela försvarsfrågan gått i baklås, då man år 1871 tillbakavisade den enda lösning, som var öfverensstämmande med vårt lands tillgångar samt med vårt folks uppfattning och åskådningssätt. Hade man då gjort hälften af de eftergifter som sedan skett, tror jag att frågan hade då gått. Sedan har den ene länsmannen efter den andra sökt lösa frågan, som för hvarje gång blifvit mer tillkrånglad. Och den länsmörja, som man uppfann år 1873 för att få låset att gå, tyckes nu förlorat sin kraft, sedan man deraf förbrukat trettio procent. Att döma efter statsutskottets betänkande tyckes det nemligen, som om de, hvilka då voro med om kompromissen, nu anfäktades af hvad man på halfteologiskt språk kallar "*poenitentia rustica*". Napoleon I, en djup kännare af krigets lärdomar, har sagt, att i krig äro de moraliska faktorerna de bestämmande och afgörande. Och jag tror, att förhållandet är det samma i fråga om skapandet af en krigsförfattning. Det är naturligt, att ett folk, som i tre fjerdedels sekel åtnjutit fredens välsignelser, med största motvilja skall underkasta sig de förpligtelser, som en utsträckt värnpligt medför; och för att bryta detta motstånd finnes icke någon annan utväg än att vädja till de moraliska faktorerna, till pligtkänslan och fosterlandskärleken. Men huru har man här gått till väga? Jo, man har vädjat till de ekonomiska intressena, man har framhållit ekonomiska fördelar för en samhällsklass och sagt: "allt detta vill jag gifva dig" — och följden har blifvit sådan den är. Vi stå på samma punkt och komma icke ur fläcken. Men så länge kompromissen är, såsom jag sagt, ett fullbordadt faktum, nödgas jag acceptera den. Derfor har jag inom statsutskottet röstat för Kongl. Maj:ts förslag, jag kommer äfven här att rösta för det samma — men yrka bifall dertill kan jag icke förmå mig!

Herr Björnstjerna: Jag har i dessa frågor uttalat mig så ofta och så utförligt för denna kammare och jag har också erfarenhet om till huru litet det gagnat. Jag skall därför i dag fatta mig mycket kort. Jag har för min del aldrig kunnat inse att det ligger någon rättvisa uti att skänka bort kronans räntor,

ehuru man numera gifvit dessa namn af skatter. Jag bestrider på det högsta det ständigt framkommande påståendet att rust- och rotehållsbesväret ökats med tiden, ty det är nu, mina herrar, en ren lapprisak mot hvad det var vid den tiden, då indelningsverket inrättades. Jag har så utförligt sökt visa detta vid flera föregående tillfällen, men för att äfven nu gifva ett litet begrepp derom, skall jag bedja att få uppläsa en liten bit af ett anförande, som jag hade vid 1884 års riksdag. "För att göra klart, huru tung denna börda verkligen var, skall jag be att få läsa upp ett stycke ur en handling, som jag funnit i riksarkivet. I februari månad år 1722 sammankallades samtliga rusthållare vid lifregementet, och jag tror äfven vid öfriga regementen för att höras angående sammanskott till en så kallad "förrådskassa". Rusthållarne vid upplandskompanierna af lifregementet, som nu utgöra lifregementets dragoncorps, samlades vid Rosenbad här i Stockholm. De svarade, bland annat följande: "vi hafva under de framflutna 21 svåra och blodiga krigsåren" — märk väl ett och tjugu svåra och blodiga krigsår! — "dragit så tunga bördor — — — ity de flesta af rusthållarne för mycket dryg lega anskaffat och utrustat 6 till 8 ordinarie ryttare för ett rusthåll, förutom tre- och femmänningar, hvilkas munderingar föga mindre kostat, samt socknesoldater, som blifvit uttagne och skrifne vid rustningsstammarne, de knektar, båtsmän och socknesoldater oberäknade, som af rustningsaugmenten blifvit legde eller skrifne." Efter uppräknandet af många andra bördor och lidanden komma de till — "den olyckliga pultaviska aktionen", der hela regementet blef borta. Samma år 1709 måste rusthållarne ånyo inom tre månaders omlopp presterat ryttare och hästar med full mundering och efter en svår marsch i februari månad påföljande år emottaga fienden i Skåne, såsom ock dessförutom presterat en kostsam tross, bestående af vagnar och kuskar, som för obehäfligheten sedermera kasserades och rusthållarne pålagde i stället att anskaffa trossdrängar med full mundering. År 1716 på mönstringen i Lund kasserade högstsalig hans Maj:t Konungen till 900 ryttarehästar och pålade der bredvid rusthållarne att ånyo bekläda regementet, hvilket kan anses för en ny uppsättning, helst det förorsakade så stor dyrhet på ryttarehästar att många fingo betala en mönstergill häst med 3, 4 till 500 Daler Smt. — — — Äfvenledes hafva de af fienden förbrända, ödelagda och ruinerade rusthåll utan förskoning måst underhålla full mundering, till förtigande att en stor del rusthållare af tåg och durchmarscher blifvit så alldeles utforagerade att deras krono- och arbetshästar samt andra kreatur blifvit förderfvade och foderlöse ihjelsvultne och rusthållarne derigenom till all sin timliga välfärd ruinerade."

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Det var någonting helt annat, än de olägenheter, hvaröfver herrar rust- och rotehållare nu klaga. Jag undrar just hvad denne motionär i Andra Kammaren, han, som uträknat, att hela bördan af indelningsverket då detta inrättades, uttryckt i siffror, skulle belöpa sig till 1 krona 38 öre för hvarje rote, jemte ett halft tunnland öppen jord, en kältäppa och äng till tre lass hö, jag undrar hvad han skulle sagt, om han lefvat på den tiden, då han kanske sjelf måst utgå såsom

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

ryttare eller soldat, emedan han ej förmådde skaffa man i sitt ställe, hvilket då ofta hände, hvad han skulle sagt, om han kommit med ner till Ukraines stepper och förgåtts der eller råkat i mångårig fångenskap i Sibirien. Jag undrar, om han då ej skulle hafva skattat detta till mera än 1 krona 38 öre. Men så går det, när man upprepar ett sanningslöst påstående oupphörligt och kritiklöst och sålunda kommer till talet om undanrödjande af sekelgamla orättvisor.

Här har äfven påståtts, att genom knektekontrakten skulle rust- och rotehållarne blifvit befriade från personlig krigstjänst, och friherre Barnekow har nyss förklarat för oss, att det finnes ingen skilnad emellan utskrifning och värnpligt. Jag skall bedja att få bevisa, det så icke förhåller sig och ber att för det ändamålet få uppläsa en liten bit, nemligen 7:de punkten af 1789 års försäkran å svenska och finska allmogens fri- och rättigheter, der det hette: "att våldsam värfning blifve så hädanefter som hittills allvarsammelige förbjuden. Dock må icke någon i nödfall eller krigstider undandraga sig rikets försvar." Och så hette det gång på gång. Det är ej sant, att de blifvit fullständigt befriade från den allmänna värnpligten, och det skedde äfven flera gånger att befolkningen i hela provinser kallades till vapen, oakadt dessa knektekontrakt funnos.

Jag är färdig att rösta bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men innan jag besluter mig därför, skulle jag gerna önska att genom något uttalande från statsrådsbänken få bekräftadt, att Kongl. Maj:t fasthåller sitt förslag i alla delar. Jag påminner mig 1885 års riksdag, då vi stodo färdiga att bifalla Kongl. Maj:ts förslag, men krigsministern började diskussionen i denna kammare med att onödigtvis skänka bort sex beväringsskasser samt ett visst antal öfningsdagar. Skulle något sådant inträffa, då röstar jag hellre för afslag. Någon olycka kan jag ej finna det vore, om förslaget nu i sin helhet fölle, ty om vi få två dagars längre beväringsofningar tre år härefter eller ej, blifver för mig icke något afgörande. Men att skänka bort af grundskatterna mer, än Kongl. Maj:t här föreslagit, för att få en så obetydlig tillökning i försvaret, som den hvilken här ifrågasättes, kan jag icke vara med om:

Det är sorgligt att erfarenheten tyckes hafva ådagalagt omöjligheten att få ett fullständigt förslag till försvarets ordnande antaget, utan att man måste köpa sig fram steg för steg med sådana eftergifter, men jag har kommit till den öfvertygelse, att det finnes icke någon annan utväg. Men då gäller det också att hushålla med eftergifterna så, att man, i afseende på vårt försvar, kan komma till ett verkligt afsevärdt resultat.

Här har man och man emellan framhållits, att i fall vi nu icke skänka bort en större del grundskatter, än Kongl. Maj:t föreslagit, skall Andra Kammaren hämnas med att afslå anslagen till försvarsverket. Jag anser det, mina herrar, vara en skymf att tänka sig, att svenska riksdagsmän skulle kunna af egen nytta handla på det viset och vägra anslag, hvilka de under andra förhållanden skulle anse för försvaret nödvändiga. Jag vill icke äfventyra den orättvisan att tänka så illa. Derfor kan jag heller icke se någon olägenhet om frågan

nu fölle, och jag är öfvertygad om, att i fall regeringen endast står fast, så, om det ej går *nu*, går det vid nästa eller en annan riksdag.

Jag har icke något yrkande att göra.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr Abelin: Önskade att med några ord få angifva min ställning till grundskattefrågan och till den afskrifning af dessa skatter, som nu är ifrågasatt, ber jag till en början få förklara, att jag af allt det jag varit i tillfälle att derom inhemta icke kunnat finna, att någon orättvisa är förknippad med vare sig uppkomsten eller fortsatta utgörandet af dessa skatter, men att jag är fullkomligt öfvertygad derom, att äfven om skäl skulle kunna anföras för det orättmätiga vid grundskatternas tillkomst, ingen som helst rättsgrund skall kunna åberopas för ett efterskänkande af desamma till skattejordens nuvarande innehåfvare. Bevis för det ena och andra äro emellertid så ofta i tal och skrift uttryckta, att jag ej vill trötta med försök att återupprepa dem. För min åsigt hafva de varit och äro fortfarande bestämmande. Icke heller kan jag inse att grundskatten i och för sig är någon så olämplig skatteform; inom flera andra länder är den bibehållen och anses vara en synnerligen betryggande grund för beskattning. Att på sätt utskottet föreslagit, helt enkelt afskrifva en större del af dessa skatter, anser jag vara att ifrågasätta ett lika oberättigadt som våldsamt steg ledande till orättvisor mot andra samhällsklasser, och äfven i sin tillämpning till orättvisor jordegarne sjelfva emellan. Om jag således under inga vilkor kan biträda det slut, hvartill utskottet kommit, är jag dock med utskottet ense derom, att sammanbindningen af försvars- och grundskattefrågorna varit till skada för en lycklig lösning af dem båda, den ena så väl som den andra. Denna sammanbindning af frågorna, den s. k. kompromissen, har jag från dess första början bestridt just på de skäl, som af utskottet anförts och af mig nyss citerats. Mina farhågor att staten på den vägen väl skulle blifva af med sina tillgångar, utan att vinna hvad som afsetts för försvaret synes olyckligtvis besanna sig, och de hafva dessa farhågor på senaste tiden vunnit ny och ökad näring i de orättmätiga anspråk, som trädt i dagen och det köpslående i smått, som synes på väg att blifva häfd. Emellertid är vägen en gång beträdd och en fullständig återgång numera icke möjlig. Derför och på det att någonting afsevärdt må kunna vinnas för försvaret och en dam på samma gång sättas för ett afhändande bit för bit af de tillgångar staten ännu eger i grundskatter och indelningsverk, anser jag lämpligast att dessa tillgångar bibehållas ofskortade och icke afhändas annorledes än i sammanhang med antagande af ett tillfredsställande förslag till försvarets ordnande på den ena eller andra grunden, på indelningsverkets eller på den rena värnpligtens grund, och i samband med en fullständigt ny reglering af vårt skatteväsen.

Jag vill icke till bemötande upptaga hvad den förste ärade talar-yttrade i sin sorgliga skildring af tillståndet inom armén. Mycket kunde vara annorlunda och mycket återstår nog att ändra

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

och förbättra, men så i allo förtvifladt, som han ville göra troligt, står det dock icke till. Jag kan icke annat än på det högsta förvåna mig öfver, att han med den uppfattningen af förhållandena kunnat finna sig tillfredsstäld med en så jämförelsevis obetydlig tillökning i försvarskraft, sammanställd med det vederlag, de stora eftergifter af statens tillgångar, dem han stälde i perspektiv. Med samme talare är jag fullt ense uti att lifligt önska, att ett genomfördt förslag med första blifver från regeringen synligt, men med honom olika derutinnan, att jag önskar att regeringen då måtte hafva till sitt förfogande äfven de stora tillgångar, som han nu står färdig att eftergifva.

Af hvad jag yttrat framgår, att jag ansluter mig till herr Tamms reservation, i hvilken jag ser en utväg möjlig att vinna hvad vi alla eftersträfvade — ett tillfredsställande försvar.

Herr Falk, Helmer: Jag skall ej upptaga kammarens tid med att yttra mig i grundskattefrågan. Jag har blifvit uppkallad af en ärad talare på skånebanken, som upprepat den gamla sagan om rust- och rothållarnes rätt till befrielse från personlig krigstjenstskyldighet på grund af knektekontrakten.

Jag hade visserligen trott att man numera skulle slippa få höra talas härom, emedan detta påstående många gånger blifvit i den offentliga diskussionen vederlagdt och våra främste statsrättslärare hafva äfven grundligt bevisat dess ohållbarhet; men då det oakadt samma påstående nu blifvit upprepat vid ett så allvarligt tillfälle som detta, anser jag det vara min skyldighet att icke låta sådant opåtaladt få passera. Herr Björnstjerna har visserligen redan med några ord tillrättavisat den värde talaren, men jag ber, detta oakadt, att få återupptaga och vidare belysa frågan.

Den ärade talaren trodde, att det näppeligen finnes någon skilnad mellan den utskrifning, som i knektekontrakten omförmålas och den nutida allmänna värnplikten, och hans begreppsförvirring — jag ber om ursäkt — gick så långt, att han trodde denna skilnad åtminstone ej vara större än t. ex. emellan en exercissvadrone och ett rekryt- och remontmöte. Till en början ber jag då få erinra, att för *rusthållet*, hvars intressen talaren väl i främsta rummet förfäktar, finnas inga knektekontrakt, ty rusthållarnes skyldigheter och rättigheter äro fastställda genom *kongl. resolutioner*, icke genom *knektekontrakt*. Rusthållare ega att, för skyldighet att uppsätta och underhålla häst och karl, uppbära rusthållets ränta eller den s. k. rustningsräntan, och vanligen uppbära de derjemte augmentsränta, som mångenstädes är så rikligen tillmätt, att rusthållarne icke blott hafva full ersättning för sitt åliggande, utan till och med göra en vinst derå.

För rusthållsskyldighetens utgörande står för öfrigt hvad kronorusthållen beträffar, besittningsrätten, och hvad skatterusthållen angår, eganderätten i borgen. Brister rusthållaren i fullgörande af rustningen, är han skyldig frånträda hemmanet, och det är han kanske icke så angelägen om.

Jag öfvergår nu till *rothållet*, hvars skyldigheter grunda sig

på knektekontrakt. Dock vill jag här erinra, att försäkran om frihet från utskrifning förekommer icke i alla landskapskontrakt. I Skåne, just den ärade talarens egen hembygd, finnes ej någon dylik försäkran, icke heller i Småland, Västergötland, Vermland, Dalsland, Bohuslän och Jemtland. Det är också af ringa betydelse, huru vida en sådan försäkran finnes eller ej, emedan hela förutsättningen för utskrifningens utbytande mot roteringen var, att den förstnämnda skulle upphöra; men då man med sådan säkerhet som den nyss nämnde talaren åberopar sådana försäkningar, vore det skäl att dessförinnan göra sig förvissad om att de verkligen finnas till.

Den nu så mycket omtalade rättigheten till frihet från utskrifning och som återfinnes i knektekontrakten för Dalarne, Norr- och Vesterbotten, Helsingland, Upland, Södermanland, Vestmanland, Östergötland och Nerike, lyder sålunda: "varandes deremot, så länge detta utlofvade af oss försvarligen presteras, vi, våra barn och folk, som till gårdarnes kultur och bruk, samt ersättande af manskapets afgang nödvändigt behöfves, för utskrifning och alla dervid hängande besvär, ehvad namn de helst hafva kunna, såsom ock fördubblingar och våldsamma värfningar, nu och i tillkommande tider aldeles qvitta och befriade". Hvad innebär nu denna försäkran? Jo, frihet från utskrifning med alla dervid hängande besvär. Det är då klart, att den utskrifning, som åsyftas, ej kan vara någon annan än den, som då fans till, nemligen *utskrifningen till de stående regementenas kompletterande och vidmagthållande*. Dessa regementen finnas uppräknade i 1634 års regeringsform och äro desamma som ännu i dag utgöra den indelta armén, med undantag blott af de i början af 1800-talet tillkomna båda skånska infanteriregementena. För rekryterande och kompletterande af dessa regementen voro nemligen landskapen underkastade *utskrifning*, hvilken stundom skedde efter *gårddatalet*, stundom efter *hufvudtalet*. Då dessa utskrifningar under de ständiga krigen voro mycket betungande, erbjödo sig Dalarne, Jemtland och Vesterbotten redan vid medio af 1600-talet att utbyta utskrifningsskyldigheten mot ett "ständigt knektehåll", dervid de genom de s. k. *knektekontrakten* förbundo sig ständigt hålla provinsens regemente vid en viss styrka, 1,200 man. Öfriga landskap följde småningom de nyss nämndas exempel, och på denna grund ordnade konung Carl XI det s. k. *yngre indelningsverket*, hvilket i sina grunddrag fortfarande är bestående, och hvarigenom den fordom *personliga* skyldigheten att för *kompletterande af de stående regementena* vara underkastad utskrifning förbyttes till ett på *jorden* hvilande besvär att underhålla samma regementen till en viss styrka. Nu vill man söka göra troligt, att Carl XI:s nyss citerade försäkran om utskrifningsfrihet skulle innebära ett löfte för den roterade jordens egare, deras barn och folk att i all framtid vara fria från personlig krigstjenst. Detta är ett oerhördt misstag. Carl XI ansåg visserligen den af honom nyorganiserade indelta armén vara tillräcklig för landets dåvarande behof; men någon försäkran att en *förökning* af rikets krigsmagt i framtiden aldrig skulle behöfvas eller ifrågasättas, kunde han ej gifva och *har* sannernigen ej heller gjort det. Det är nästan en förolämpning mot den

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

statskloke konungens minne att söka påbörda honom något sådant. Att man under tiden närmast *efter* knektekontraktens upprättande förstod att skilja mellan den på *jorden* hvilande underhållsskyldigheten af indelta armén och den *personliga*, alla medborgare åliggande skyldigheten till krigstjenst, när sådant behöfdes, bevisas nogsammt af i den tidens grundlagar intagna stadganden. I så väl 1719 som 1720 årens regeringsform omtalas utskrifningar såsom föremål för rikets ständers beslutande magt, och äfven i 1772 års regeringsform återfinnes samma stadgande. Denna magt begagnade ständerna äfven 1741, då landets försvarskrafter vid utbrottet af nämnda års krig ansågos otillräckliga, och uppsättande af "vargerings-karlar" eller reserv-karlar för indelta armén beslöts, hvilken institution kvarstod ända tills den år 1812 upphäfdes. Efter 1809 års olyckor befans nödvändigt, att förstärka landets försvarskrafter. Behofvet häraf fick sitt uttryck i 1812 års författning angående allmänna beväringmanskapet. Vid beslutets fattande härom uppträdde i bondeståndet —, det stånd, som väl närmast berördes af det viktiga beslutet — en stor mängd talare, alla förordande det kongl. förslaget; men ingen enda röst åberopade någon rust- eller rotehållares rätt att vara från beväringsskyldigheten befriade, utan 1812 års Riksdag uttalade tvärt om med stor enhällighet grundsatsen om allmän personlig krigstjenstskyldighet, utan afseende på *stånd, börd, vilkor* eller *egande jord*. I 1812 års beväringsslag, hvilken i sina hufvuddrag fortfor att gälla ända tills den genom 1885 års värnpligtslag aflöstes, talas ju också om *beväringsskyldiga rust- och rotehållare*. På rikets ständers begäran blef nemligen i denna lag infördt det stadgande, att beväringsskyldig rust- eller rotehållare skulle ega rätt att sjelf inträda i nummer för rust- eller rotehålllet, ehuru med frihet att afgå efter beväringssärens slut. Ensamt detta obestriddiga faktum bevisar fullständigt, att rust- och rotehållares af talaren på skånebänken påstådda frihet från personlig krigstjenst eller värnpligt *icke* är i Svensk statsrätt erkänd. Vid 1856—1858 årens riksdag utsträcktes, såsom bekant, beväringmanskapets öfningar till 30 dagar. Detta skedde visserligen mot bondeståndets protest, men ingen enda talare i detta stånd åberopade såsom skäl mot beslutet någon rust- eller rotehållares frihet från fullgörande af värnpligten.

Af hvad jag nu haft äran anföra, torde framgå, att läran om rust- och rotehållares förmenta frihet från den alla andra medborgare åliggande pligten att försvara sitt land, saknar allt stöd af historia och faktiska förhållanden, samt uteslutande är en den *senaste tidens* uppfinning. De datera sig också i sjelfva verket från slutet af 1860-talet. Den ärade talaren på skånebänken är ej uppfinnaren; men han har sökt slå mynt af uppfinningen. Myntets dåliga klang vittnar emellertid om dess oäkta ursprung.

Herr Alin: Då tiden redan så långt framskridit, borde jag kanske ej yttra mig, helst jag ej dertill har samma anledning som flera andra af kammarens ledamöter, hvilka velat förklara sin nuvarande ståndpunkt, jemförd med den, som de förut i denna fråga intagit.

Som jag emellertid en gång, visserligen icke inom Riksdagen, men dock offentligt, uttalat mig i frågan, och min ståndpunkt nu är något förändrad, anhåller jag att i största korthet få angifva densamma.

Vi stå här, såsom vi alla veta, inför konsekvenserna af det som yttrades och beslöts vid 1885 års riksdag. Att statsutskottets nu föreliggande förslag, med den motivering hvaraf det åtföljes, skulle blifva konsekvensen af det lika oberättigade, som ödesdigra yttrandet om "sekelgamla orättvisor" — för att förespå detta behöfde man verkligen icke vara någon trollkarl. Den andra konsekvensen af hvad som försiggick vid 1885 års riksdag är det förslag, som framstälts af regeringen och tillstyrkts af de flesta reservanterna inom statsutskottet. Af båda dessa förslag, utskottets och regeringens, framgår för mig en sak såsom fullkomligt klar och tydlig, nemligen den, att det är omöjligt att få någon förstärkning af det lefvande försvaret utan att skänka efter grundskatterna. Inför detta faktum, inför hvilket män med lika öm känsla för rättens fordringar som jag, men mera erfarne och mera skarpsynte, böja sig, böjer äfven jag mig. Men deraf följer icke att jag kan yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Man kan, om man respekterar sammanbindningar af försvarsfrågor och grundskattefrågor, gå tvenne vägar, den ena de partiella förändringarnes väg, den andra den väg, som herr Tamm i sin reservation anvisat. Jag för min del vägar ej rösta för att fortgå på de partiella reformernas väg.

Jag fruktar att ett fortgående på den vägen skall leda till att hvad man vinner åt försvaret blir allt mindre och mindre, medan eftergifterna i fråga om grundskatterna blifva allt större och större. Att detta kommer att blifva förhållandet, derpå finna vi redan tecken i de i dag fälda yttranden och antydningar om efterskänkande af ännu mer än de 10 procenten. Vidare hyser jag farhåga för ett fortgående på de partiella förändringarnes väg derför, att jag fruktar den demoraliserande inverkan, som tid efter annan upptagna och fortsatta kompromissunderhandlingar skola utöfva. Jag fruktar att de skola demoralisera å ena sidan de underhandlande och beslutande, å andra sidan dem, som stå bakom, jag fruktar att de skola inverka osundt på riksdagsarbetena och osundt på folkets uppfattning af försvarsfrågan. För Kongl. Maj:ts förslag kan jag således icke rösta, då ett bifall dertill synes mig medföra ett fortgående på de partiella reformernas väg. Deremot gifver jag min röst för herr Tamms reservation. Hvad möjligheten att kunna på den vägen vinna något angår, synes mig, som om vissa uttalanden i kammaren och det mottagande detta förslag redan rönt inom pressen, ganska starkt tala för att man dermed skall kunna komma till ett något så när tillfredsställande resultat. Och om man nu skall fortgå på den bana, som betecknas af sammanbindningen af försvarsfrågan och grundskattefrågan, så torde man vid valet mellan de båda vägar, som då stå till buds, böra välja den, der man har utsigt att, så vidt ännu är möjligt, kunna göra försvarsfrågan till en stor fosterländsk fråga.

Jag yrkar afslag å ej mindre Kongl. Maj:ts proposition än statsutskottets förslag.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr Anderson, Albert: Vid genomläsande af utskottets förslag har jag funnit, att utskottet hyser den åsigt, att, om skattefrågan blefve slutligen afgjord, en enigare samverkan sedermera skulle ernås i sträfvet att vinna ett betryggadt försvar. Jag tviflar på rättigheten af detta antagande; och jag kan till och med säga, att jag icke tror, att, om skattefrågan blefve på förhand afgjord, vi skulle hafva någon större utsigt att få vårt försvar förbättradt. Utskottet vill emellertid här skilja mellan skattefrågan och försvarsfrågan; men i nästa utlåtande, n:o 26, om rustnings- och roteringsbesvären säger utskottet, att utskottet föreställt sig, att Riksdagens bifall till lindring i rustnings- och roteringsbesvären, må tydligen göras beroende af motsvarande nedsättning i grundskatterna. Således anser utskottet grundskatterna och rustnings- och roteringsbesvären böra behandlas i ett sammanhang, såsom skattefråga, men försvarsfrågan alldeles skiljas derifrån. Nu är emellertid förhållandet det, att frågan om rustnings- och roteringsbesvären sedan lång tid tillbaka kommit i betraktande, då fråga förevarit om att förbättra vårt försvar. I den kongl. kungörelsen den 27 oktober 1812 om utskrifningssättet och inrättningen af allmänna beväringsskyldigheten befriades rust- och rotehallare från rekryteringsskyldigheten under krig. Man ansåg, att, då rust- och rotehallare skulle deltaga i den allmänna beväringsskyldigheten, de ock borde hafva någon motsvarande lindring och därför befriades de från rekryteringsskyldigheten under krig, hvilken eftergift otvifvelaktigt var af stort värde, ehuru den, åtminstone icke för närvarande, kan i penningar uppskattas. Då nu anspråk på ytterligare afskrifning af grundskatterna till icke mindre belopp än 20 procent väckts, torde det vara i sin ordning att efterse, huru stora lindringar under senare tider kommit jordegarna till del i afseende å grundskatter och rustnings- och roteringsbesvär. Hvad då först grundskatterna beträffar blefvo på grund af en kongl. förordning af 1869 desamma från och med år 1871 omsatta i penningar efter en jämförelsevis billig beräkningsgrund, hvarigenom beloppet af dessa skatter nedgick med omkring 650,000 kronor. År 1885 beslöts en afskrifning å grundskatterna af 30 procent, eller omkring 1,350,000 kronor. De eftergifter i grundskatterna, som skett under senare tider, uppgå sålunda till omkring 2,000,000 kronor. Om nu, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, ytterligare 10 procent afskrifvas med omkring 460,000 kronor, så komma eftergifterna att utgöra 2,460,000 kronor eller närmare två och en half million kronor. Derefter skulle af grundskatterna återstå omkring 3,720,000 kronor. Men det är att märka, att af detta belopp äro omkring 900,000 kronor eftergifna rusthallarne vid land- och sjöförsvaret i och för rustning, hvarför staten i sjelfva verket icke skulle få in mer än omkring 2,800,000 kronor. Hvad alltså särskildt grundskatterna beträffar, kan man väl icke säga annat, än att de skattskyldige hittills hafva åtnjutit allt det tillmötesgående, på hvilket de rimligtvis kunna göra anspråk.

Kommer så vidare lindringen i rustnings- och roteringsbesvären. Jag upptager då först dessa besvär vid landförsvaret. Den första lindringen skedde, såsom nämnts, genom 1812 års kungörelse om

allmänna beväringen, då rust- och rotehållare befriades från rekryteringskyldigheten under krig. Jemlikt kongl. kungörelsen den 24 maj 1841 upphörde mötespassevolansafgiften, hvilken uppgick till omkring 280,000 kronor. Genom kongl. kungörelsen den 17 juli 1858 befriades rusthållarne vid indelta kavalleriet från skyldigheten att in natura eller medelst passevolansafgift underhålla ryttarehästarne så väl vid möten och mönstringar som under marschen mellan mötes- och mönstringsställena samt sqvadronernas samlingsplatser. Denna eftergift utgjorde omkring 57,000 kronor. Jemlikt kongl. kungörelsen den 23 mars 1858 upphörde det från indelta arméns rotehållare eller vid vissa regementen från soldaterna utgående kontanta bidrag till soldatbeklädnadens anskaffande och underhåll. Denna eftergift uppgick till omkring 98,000 kronor. Jemlikt lagen den 5 juni 1885 medgafs 30 procent lindring i rustnings- och roteringsbesvären, hvilken eftergift utgjorde omkring 1,388,000 kronor. Jemlikt kongl. kungörelsen den 9 juni 1885 befriades rusthållarne vid indelta kavalleriet från skyldigheten att anskaffa och underhålla beklädnads-, beväringss-, remtyggsamt häst- och sadelmunderingspersedlar, för hvilket ändamål anvisades ett statsanslag af 205,000 kronor.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Från och med 1886 utbetalas enligt arméförvaltningens kungörelse den 14 juli 1885 af statsmedel ersättning för nummerhäst, som under tjenstgöring störtar eller så skadas, att den i följd deraf vid näst-påföljande mönstring kasseras. Statsverkets utgift för detta ändamål uppgick år 1888 till 1,250 kronor. Genom en kungörelse af samma år befriades rotehållarne från skyldigheten att bygga och underhålla kompanitrossbodar och fortskaffa trossen till och från mötesplatserna, hvilket beräknats medföra en utgift af omkring 6,000 kronor; och vidare har jemlikt kungörelsen den 7 juli 1889 den rusthållarne vid andra lifgrenadier-regementet åliggande skyldigheten att bekosta regementets exercis-ammunition från och med innevarande år upphört, hvarigenom rusthållarne bereds en lättnad i värde utgörande omkring 3,000 kronor. Sammanräknas alla dessa lindringar i rustningen och roteringen vid landtförsvaret, erhåller man en summa af 2,038,000 kronor, hvartill kommer beloppet af den utaf Kongl. Maj:t nu föreslagna ytterligare lindringen, utgörande omkring 460,000 kronor. Hvad båtsmanshållet åter beträffar, befriades rotehållarne år 1841 från skyldigheten att hålla kojor och täcken, och åren 1885 och 1886 befriades de från att prestera så väl kappsäckar och småpersedlar som större beklädnadsersedlar. Läger jag till dessa eftergifter den lindring af 30 procent, som 1885 medgafs, blir eftergiften vid båtsmanshållet 278,000 kronor; och lägger jag ytterligare till de 10 procent, som nu äro ifrågasatta, skulle eftergiften blifva 340,000 kronor. Således skulle, om den nu föreslagna 10-procentslindringen kommer att medgifvas, lindringen i grundskatterna blifva 2,460,000 kronor, i rustnings- och roteringsbesvären vid landtförsvaret 2,498,000 kronor och vid båtsmanshållet 340,000 kronor. — Detta gör tillsammans 5,298,000 kronor. — Jag vill under sådana förhållanden fråga, om icke jordegarne skäligen böra vara belättna med det tillmötesgående, som visats dem genom den af Kongl. Maj:t nu föreslagna afskrifningen. — De

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

skatter och besvär, som derefter äro kvar, kunna utan tvifvel vida lättare utgöras nu än förr, alldenstund de minskats till omkring hälften och jordens odling under senare tider betydligt framskridit. Jag har allt från den tid, jag började sysselsätta mig med dessa frågor, funnit, att det vore önskvärdt, om man kunde småningom göra en utjemning, så att icke andra samhällsinvånarens berättigade intressen förbisåges eller kränktes. Jag står ännu kvar på samma ståndpunkt, men min uppfattning är, att afskrifningen, sådan utskottet föreslagit densamma, går för fort. Den kan icke ega rum till det belopp, som utskottet föreslagit, utan att andra samhällsmedlemmar skadas. Hvad nu de beräknade statsinkomsterna beträffar, är det egentligen på tullmedlen något egentligt öfverskott kan vara att förvänta; men man vet att denna inkomst är i hög grad beroende af affärsverksamheten. Den stiger och faller med några millioner, och om man får något öfverskott på tullmedlen behöfves detsamma mer än väl att täcka bristerna på åtskilliga förslagsanslag. Jag anser således att statens ställning är sådan, att man icke kan medgifva en så stor nedsättning i grundskatterna, som utskottet föreslagit. För min del instämmer jag lifligt med flere föregående talare deri, att det vore önskligt att någon gång få slut på dessa frågor genom en definitiv lösning. En sådan lösning har varit föreslagen åren 1878 och 1883. Ingendera gången antogos förslagen i denna kammare, men ställningen hade kanske nu varit bättre, om vi hade antagit hvad som då bjöds. Med afseende å förevarande utlåtande kan jag icke underlåta att uttala den önskan, att äfven jordegarna måtte fästa något afseende vid andra samhällsmedlemmars berättigade intressen. Jag yrkar bifall till herrar reservanternes förslag.

Hans excellens herr statsministern friherre Åkerhielm: Nyss har från talarestolen en man, hvars hjertevarma och fosterländska ord alltid inom denna kammare funnit välvilliga lyssnare, ställt en bestämd uppfordran till de män, hvilka ega från denna bänk sig ytra, att här uttala sig angående den kongl. regeringens ståndpunkt i nu förevarande fråga. Jag tror mig knappast behöfva säga mera, än att den kongl. regeringens ståndpunkt är tydligt och klart uttalad i den kongl. propositionen. Hvad särskildt beträffar den ställning, jag för närvarande har att häfda, tillåter jag mig att hänvisa hvarje spörjare eller tvifvare till det utlåtande jag inför Konungen i statsrådet afgifvit. Skulle till äfventyrs nu, i detta skede och under det att medkammaren röstar, detta uttalande icke göra tillfyllest, vill jag gerna, så godt jag förmår, ur minnet upprepa hvad jag funnit mig uppmanad att ytra i medkammaren.

Der förordades med bestämdhet statsutskottets förslag. Jag uppträdde lika bestämdt mot, att sambandet mellan afskrifning af grundskatterna och lättnader i rustnings- och roteringsbördorna å ena samt ökad värnpligt och utvidgad värnpligtslag å andra sidan upplöses. Jag har redan för lång tid tillbaka vid första framställningen af detta samband eller den så kallade kompromissen för min del med några få ord från Andra Kammarens vice-talmansplats tillslutit mig till den-

samma och står fortfarande kvar vid denna min då uttalade mening. Jag håller nemligen före, att de bördor eller, låt vara, enligt mångas tankar såsom bördor uppfattade skatter, hvilka hvilat på en viss klass af svenska medborgare och hvilat på denna klass sedan lång tid tillbaka, i olika landsdelar funnit ett olika skatteuttryck. Då de sydsvenska provinserna mest kände af och erinrade sig indelningsverket, tänkte de gamla svenska provinserna på grundskatterna. Af detta skäl sammanbundos 1873 grundskatte- och indelningsverkslätnadsintressena och de sammanbundos, enligt min uppfattning, på ett lyckligt och ur allmän synpunkt valdt sätt, då de sammanbundos med skyldigheten att offra till landets försvar. Nu kan man visserligen säga, att detta samband på "de partiella reformernas väg", som en talare på upplandsbänken just kallade det, har fyllt sin tid; och man låter för oss i stället hägra den stora och vackra tanken på ett upptagande af en försvarsorganisation i hela dess vidd. Jag tvekar icke att för min del uttala, att det torde vara lång tid, innan den svenska Riksdagen i grundlagsenlig ordning och med tillräckligt sammanstående röstetal fattar ett beslut om en så vidtutseende fråga; åtminstone skall faran hafva gått oss närmare, än den ännu gjort, förr än ett sådant resultat lär vara att emotse. Man bör då nu hafva andra skäl att bjuda på, om man motsätter sig att fortgå på den väg, som 1873 bestämdes, som 1877 uppmärksammades och vann starkt bifall i denna kammare och på få röster när hade vunnit anslutning i den andra, och som 1885 slutligen, på framställning af Konungens då varande statsråd, vann Riksdagens gillande och antagande. Också tror jag att fullgoda skäl lära hafva förefunnits för att icke nu frångå denna väg.

Detta har jag nämnt i Andra Kammaren, och anser jag mig dermed hafva häfdat den ståndpunkt, att statsutskottet uti sin motiveering och sin framställning gått alldes för långt på en väg, som jag icke kan förstå och på hvilken jag icke kan följa det under några villkor. Jag har vidare framhållit, huruledes den i kongl. propositionen afvägda siffra, de tio procenten, hvarom vi nu hafva att tala, synes mig vara den, som klokheten tillåter att erbjuda med tagen hänsyn till den vikt, som ligger deri att varaktiga statsinkomster, statsinkomster af varaktig natur, skulle afskrifvas. Sådant kan ju nemligen endast tillrådas i den mån, andra statsinkomster med en till visshet gränsande sannolikhet inflyta. Jag tror att man kan våga det påståendet, att de 10 procent, som nu afses, väl kunna anses hafva tillflutit staten dels genom ökade jernvägsintrader, dels genom ökad och framdeles säkerligen växande afkastning af statens domäner. Jag skall nu icke ingå på den ömtåliga frågan att beröra de inkomster, som äfven från annat håll tillflutit statskassan under senare åren.

Men härifrån och till det antagandet, att man kunde gå till en högre och annan siffra är steget mycket långt. Den fördubblings-tanke af afskrifningen, som framhållits inom medkammaren och äfven, efter hvad jag sport, här lär hafva framställts, den kan jag, för min del, icke förstå mig på. Det vore förenadt med synnerligen mycken

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

djerfhet att tillråda Konungen att lyssna till någon sådan framställning.

Möjligen lärer af hvad jag nu sagt tillräckligt framgå, hvad jag hoppats redan skulle kunnat vara tydligt för den medlem af kammaren, som sport mig till, och med hvilken jag en gång tillföre delat det tunga ansvaret att vara Konungens rådgifvare vid framläggande af ett härordningsförslag. Möjligen skall härmed hans fråga finnas vara tillräckligt besvarad, utöfver hvad mitt underdåniga uttalande till statsrådsprotokollet innehåller. Jag kan naturligen icke nu hafva någon rätt eller något uppdrag att yttra mig om, huruledes, derest skiljaktiga beslut fattas mellan kamrarne och en sammanjemkning mellan dessa skulle vara grundlagsenligt möjlig, ett Konungens beslut vid pröfningen af en sådan mening kan utfalla; och *det* lärer den ärade talare, jag äsyftar, väl förstå, att jag, lika litet, som någon annan på denna plats, nu kan vara i stånd till.

Min egen mening skall jag fatta kort, i det jag ber att vördsamtt få yrka bifall till Kongl. Maj:ts nu föredragna proposition.

Herr Borg: Efter hans excellens statsministerns anförande skulle jag kunna afstå från ordet, utgående från den förutsättning, att det är en omöjlighet att nu åstadkomma en afskrifning af 20 procent, som jag anser lämplig. Jag säger det genast och direkt och behöfver blott ansluta mig till herr Hasselrots yrkande om antagande af reservanternes förslag med ändring af de tio procenten till tjugu procent. Jag delar nemligen fullständigt dennes, äfvensom de af herr Ölander uttalade åsikter i frågan. Men derjemte, och medan jag har ordet, ber jag att få göra några anmärkningar vid ett par punkter i diskussionen, icke därför att jag tror, att det har något inflytande på frågans afgörande, men emedan denna fråga sannolikt oftare förekommer och jag sålunda kan bespara kammaren ett yttrande framdeles från min sida i frågan, i fall jag då tillhör denna kammare.

Jag vill först taga fasta på, att det icke är prat, då man talat om dessa »*sekelgamla orättvisor*», ty jag vill icke och kan icke antaga, att Kongl. Maj:ts förra regering och båda kamrarne varit så orättvisa, att de grundat ett beslut om afskrifning på något, som icke är rättvisa. Att så väl grundskatter som indelningsverk ursprungligen varit rättvisa, torde ej gerna kunna bortresonneras, men dertill hafva under tidernas lopp kommit orättvisa bördor, som rättfärdiga landtmännens ställning till denna fråga. De hafva emellertid fått uppbära, både förut och under denna diskussion, många svåra tillvitelser, det kan man icke neka till, för ovillighet att vara med om ett utsträckt försvar. Jag behöfver dock endast hänvisa till historien, ty den intygar på hvarje blad, att det varit den svenske bonden, det stora flertalet, som i främsta rummet offrat sin egendom och sitt lif åt fosterlandet, och jag kan icke föreställa mig, att denna landtmannaklass gått så tillbaka, att den numera skulle hafva mindre lust att försvara sitt fosterland, då den likväl har ett mycket större intresse att försvara det nu, än för tio- och hundratals år sedan. Jag vill härmed endast hafva tillbakavisat den beskyllningen, att våra

landtmän icke skulle vara lika benägna nu, som fordom, att försvara fosterlandet. Den misstro till våra "bönder", som mött från andra håll, den förklarar mycket i deras handlingssätt under olika perioder af försvarsfrågans behandling. Det är också gifvet, att när skatter under förevarande former trycka nämnde klass mer än andra, och trycka orättvist, så att landtmannen är beskattad åtminstone dubbelt så högt som den öfriga befolkningen, så är det väl icke att undra öfver, om han är ängslig eller orolig för hvarje ytterligare beskattning, och en sådan är onekligen hvarje ny militärbörda. Att landmännen i och för sig skulle vara mindre patriotiska än andra, kan jag icke fatta; jag är snarare böjd att tro motsatsen. Slutligen ber jag att få anmärka, att när frihandlarne genom sin sista ministär varit så frikostige och så rättvise, att de afskrifvit trettio procent, så skulle det efter mitt förmenande, i högsta grad hedra protektionisterna, om de afskrefve åtminstone tjugo procent. De komme i framtida ära för en sådan handling nästan lika högt som frihandlarne.

Jag yrkar bifall till reservanternas förslag med den af herr Hasselrot föreslagna ändringen.

Herr Treffenberg: Efter som jag icke var med år 1885, och lyckligtvis icke har något ansvar för hvad som då skedde, så skall jag anhålla att nu få fastspika till protokollet några ord till upplysning om min ståndpunkt i denna högvigtiga fråga.

Friherre *Gripenstedt* som, efter hvad vi alla veta, af många anses såsom vår riksdagsordnings fader, och i alla händelser, såsom vi också veta, var en af riksdagsordningens talangfullaste och kraftigaste förkämpar, han insåg med statsmannens skarpblick, att det sätt, på hvilket skattefrågorna och enkannerligen grundskattefrågan skulle komma att lösas, utgjorde en krifik i stort på rättmätigheten af representationsreformen, hvarigenom magten föll i jordegarnes händer. Det var också därför, som friherre *Gripenstedt* mer än allt annat fruktade hvarje försök till lösning af dessa frågor på ett mot öfriga samhällsklasser brutalt sätt. och det var också därför, som han ifrigast motsatte sig bifall till det yrkande på afskrifning, som redan då högljudt framställdes. Då jag, en af representationsreformens mest passionerade motståndare, då och nu, likväl både vill och, såsom en god medborgare, är skyldig att, så vidt på mig beror, rädda friherre *Gripenstedts* verk, under förhoppning att våra jordegare, eufimistiskt taladt, men ärligare taladt våra bönder, — ty det är de, som egentligen hafva magten, det tjenar till intet att sticka under stol dermed — under förhoppning, säger jag, att våra bönder efter hand måtte erhålla den politiska uppfostran, som låter dem komma till insigt deri, att det första villkoret för att deras magt icke skall falla dem ur händerna, är att denna magt icke blifver missbrukad, men ett sådant missbruk, efter mitt förmenande, skedde redan år 1885, och skulle upprepas nu, om man fortsatte på den då inslagna vägen, eller om man har nog kurage att acceptera det väl magstarka förslag, utskottet här har framlagt, så nödgas jag yrka afslag både på Kongl. Maj:ts proposition och utskottets förslag, men deremot — jag har icke hört om yrkande

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)

i sådant syfte förut blifvit framställt — yrkar jag bifall till herr Tamms reservation, såsom, enligt min uppfattning, anvisande den enda väg, på hvilken skattefrågan, och äfven försvarsfrågan, ännu möjligen kan erhålla en lycklig lösning.

Grefve Strömfelt: Om interpellanten herr Björnstjerna anser sig hafva fått ett tillfredsställande svar på sin fråga, stald till herr statsministern, så får jag säga, att jag icke blef klok på detta svar. Så långt blef jag klok, att han icke ämnade tillstyrka tjugo procents afskrifning genom en ytterligare kompromiss, men hvad mellan tio och tjugo ligger, derom yttrade han ingenting.

Vid 1883 och 1885 års riksdagar har jag under diskussionen klargjort min ställning till den nu föredragna frågan, och jag har i dag icke mycket att dertill lägga. Vid sistnämnda års riksdag sökte jag visa, att, efter mogen pröfning, jag icke kunnat finna något verkligt samband mellan grundskattefrågan och försvarsfrågan, men väl mellan rustning och rotering samt beväringinstitutionen. Kongl. Maj:ts förslag, Riksdagens beslut och Kongl. Maj:ts sanktion derpå 1885 tillagade likväl den anrättning, som kulminerade i trettio procents afskrifning på så väl grundskatter, som rustning och rotering, mot erhållande af, i stället för begärda 18 dagars beväringsofning, 12 dagars öfning jemte en värnpligtslag. Man är nu åter bjuden att intaga en klunk af denna anrättning, men hvad är det som bjudes? Jo, sex dagars utsträckt beväringsofning och två åldersklassers tillökning. Skall ett ytterligare offer ske, så må det ske, men må man då också tillse, att ett stort, ett verkligt mål vinnes. Beväringen är ingenting annat än värnpligtige soldater. Fackmännen hafva många gånger förklarat, att, för att utbilda beväringen till soldater efter nutidens fordringar, erfordras 120 dagars öfning. Sedermera har man nedprutat denna tid till ett minimum af 90 dagar. Här bjudas nu sammanlagdt 48 dagar eller ungefär *halfva* minimumtalet. Den förste ärade talaren klargjorde för kammaren möjligheten, ja sannolikheten af en ytterligare kombination, en slags kompromiss mellan regeringens förslag, antaget af Första Kammaren, med tio procents afskrifning och sex dagars ökad beväringsofning, och ett beslut, som han förutsatte af Andra Kammaren, af tjugo procents afskrifning och sex dagars beväringsofning, hvaraf skulle framgå en sammanjemkning af 15 procents afskrifning. Om så sker, hvart har man då kommit? Jo till 45 procents afskrifning och 48 dagars öfningstid. Men jag vill göra ännu ett antagande, som ligger mycket nära till hands, och det är det antagande, att när man fått de 45 procenten — och en talare i dag har redan i dunkla ord antydtt hvad jag nu kommer att säga — så stannar man vid denna afskrifning af det skäl, att en stor del jordbrukare alls icke vilja gå in på att mot fortsatt afskrifning af återstående 55 procent taga en ny beskattningsgrund för fastigheter, eller en fastighetsskatt, hvilken sannolikt skulle komma att trycka jorden värre, än de återstående 55 procenten. Och hvar hafva vi då stannat? Jo, vid 45 procents afskrifning och 48 dagars öfning, eller omkring hälften af hvad som anses för minimitid för en beväringsofning.

soldats utbildning. Till ett sådant möjligt beslut hvarken vill eller kan jag bidra. Jag tror, lika som reservanten herr Tamm, att landet behöfver ett eller annat års lugn för dessa återkommande, irriterande frågor om ökad öfningstid, och jag skulle önska, trots hvad herr statsministern yttrade, att regeringen ville under tiden söka utarbete och framlägga ett förslag till fullständigt ordnande af arméns och flottans organisation. Sedan säger jag, som herr Alin, sedan må offret ske fullt ut. Jag skall gerna, om jag då har säte och stämma i riksdagen, dertill bidra, ty jag tror knappast, att hvardera frågan kan särskildt för sig fullständigt lösas. På grund af hvad jag sålunda i korthet haft äran yttra, sluter jag mig till dem, som yrka afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition, som utskottets utlåtande.

*Angående
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr Billings: Jag skall icke begära uppmärksamhet mer än en minut. Mitt beslut har varit att rösta för Kongl. Maj:ts förslag; och detta beslut har icke upphäfts af de talare, som yttrat sig mot nämnda förslag. Då jag nu emellertid icke vidhåller min föresats, utan kommer att rösta för afslag, men jag till åtskilliga kammarens ledamöter förut har sagt, att jag ämnade rösta för Kongl. Maj:ts förslag, ber jag få anföra skälet, hvarför jag ändrat mening. Jag blef omvänd genom statsministerns yttrande; och därför yrkar jag nu afslag å så väl Kongl. Maj:ts förslag som utskottets förslag.

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Då jag förra gången hade ordet, slutade jag med det yttrandet, att för mig återstod endast valet emellan bifall till Kongl. Maj:ts förslag och afslag. Detta val är nu gjordt, och jag kommer att rösta för afslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr greffen och talmannen, att i afseende på den nu föredragna punkten, om hvars godkännande i oförändradt skick ingen af kammarens ledamöter gjort framställning, yrkats: 1:o) af herr *Bergström*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts proposition i ämnet; 2:o) af herr *vice talmannen*, att kammaren måtte godkänna det förslag, som innefattades i greve Sparres med fleres vid punkten afgifna reservation; 3:o) af herr *Hasselrot*, att nyssberörda förslag måtte godkännas med den ändring, att i reservationens andra och fjerde stycken förekommande orden "tio procent" utbyttes mot "tjugu procent" samt att i tredje och femte styckena orden "fyrtio procent" utbyttes mot "femtio procent"; äfvensom 4:o) att utskottets hemställan skulle afslås.

Härefter gjorde herr greffen och talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och sedan på bifall till hvar och ett af ofvanberörda fyra yrkanden, samt förklarade sig anse propositionen på afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf herr greffen och talmannen hemställde, det kammaren behagade bestämma kontra-

proposition för nämnda votering. Efter att med ledning af de härvid uttalade meningarna hafva i sådant syfte upptagit, hvar för sig, herrar Bergströms och vice talmannens yrkanden, förklarade herr greffen och talmannen sig finna de afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr Bergströms yrkande.

Då jemväl härom äskades votering, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att vid blifvande votering om afslag å statsutskottets hemställan i punkten A) i utlåtandet n:o 25 kontrapositionen skall innehålla afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, kommer annan kontraposition för nämnda votering att bestämmas.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 63;
Nej — 70.

Herr greffen och talmannen yttrade härefter, att bland de förslag, som kunde ifrågakomma vid bestämmandet af kontraposition för hufvudvoteringen, numera återstode följande: 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till herr vice talmannens yrkande och 3:o) godkännande af herr Hasselrots förslag.

Hvar och ett af dessa tre förslag upptogs derpå af herr greffen och talmannen med hemställan, huru vida kammaren ville antaga desamma till kontraposition för hufvudvoteringen; och förklarade han sig anse röstöfvervigt förefinnas därför, att nämnda kontraposition skulle innehålla bifall till utskottets hemställan.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf herr greffen och talmannen hemställde, huru vida kammaren ville såsom kontraposition i voteringen om kontraposition för hufvudvoteringen antaga bifall till herr vice talmannens eller till herr Hasselrots yrkande. De härå afgifna svaren förklarade herr greffen och talmannen sig anse hafva utfallit med öfvervägande ja för det förra förslagets antagande till ifrågavarande kontraposition.

Då herr *Hasselrot* nu begärde votering, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att vid blifvande votering om antagande af bifall till statsutskottets hemställan i punkten A) i utlåtandet n:o 25 såsom kontraposition i hufvudvoteringen om afslag å utskottets hemställan kontrapositionen skall innehålla godkännande af det förslag, som innefattas i grefve Sparres med fleres vid punkten afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraposition vid förstberörda votering antagits bifall till nämnda reservation med den af herr *Hasselrot* föreslagna ändring.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 54;

Nej — 78.

Med anledning häraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande innehåll:

Den, som vill, att vid blifvande votering om afslag å statsutskottets hemställan i punkten A) i utlåtandet n:o 25 kontrapositionen skall innehålla bifall till utskottets hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraposition vid nämnda votering antagits godkännande af det förslag, som innefattas i grefve Sparres med fleres vid punkten afgifna reservation med den af herr *Hasselrot* föreslagna ändring.

Vid den häröfver anställda omröstningen utföllo rösterna sålunda:

Ja — 74;

Nej — 62.

I följd häraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår statsutskottets hemställan i punkten A) i utlåtandet n:o 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 106;

Nej — 29.

Punkten B).

Utskottets hemställan bifölls.

Kammaren åtskildes kl. 3,42 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 1 mars, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Söderberg* under fjorton dagar från den 3 i denna månad.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 26 och 28 sistlidne februari bordlagda utlåtande n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 1, 6 och 9 §§ i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885 äfvensom inom riksdagen väckta förslag i samma ämne.

Om ändringar i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären.

Punkten A).

Herr Björnstjerna: Efter den votering, som denna förmiddag egt rum, föreställer jag mig, att det icke finnes någon, som skulle vilja rösta för bifall till detta förslag, och får jag således inskränka mig till att yrka afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning afslog kammaren hvad utskottet i nu förevarande punkt hemställt.

Punkten B).

Herr Björnstjerna: Äfven på denna punkten yrkar jag afslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, afslog kammaren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkten C).

Utskottets hemställan bifölls.

*Angående
ändringar i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 25 och 26 sistlidne februari bordlagda utlåtande n:o 19, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 än äfven väckt motion om ett förklarande rörande tillämpningen af samma proposition.

Herr Bergström: Herr grefve och talman! Jag tager mig friheten hemställa, att af de tre punkterna, som innehållas i det föredragna lagutskottsbetänkandet n:o 19, må först föredragas andra punkten, derefter tredje och sist första punkten. Föredragningen af sist berörda punkt torde böra ske sålunda, att hvarje paragraf i värnpligtslagen, som är omförmäld i samma punkt, föredrages särskildt för sig.

På gjord proposition beslöts, att lagutskottets ifrågavarande utlåtande skulle punktvis företagas till afgörande, samt att 1 punkten skulle föredragas sist och på det sätt, att först afgjordes Kongl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af § 12 mom. 2, §§ 14, 17, 19, 22 och 26 samt § 33 mom. 3 och § 34 af värnpligtslagen, derefter samma förslag, i hvad det afsåge utslutande af berörda lags § 13 mom. 2 och ändradt ordningsnummer å mom. 3 af sistnämnda § samt slutligen utskottets i punkten gjorda hemställan.

2 punkten.

Herr Bergström: Herr grefve och talman! Då den förutsättning brustit, under hvilken Kongl. Maj:t föreslagit förändrad lydelse af §§ 1, 3 och 6, § 27 mom. 1 och § 52 af värnpligtslagen, nemligen att Riksdagen godkände de i proposition af den 11 januari 1890 gjorda framställningar angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt sådan ändring i lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885, att lindringen skall från och med år 1891 utgå med 40 procent, yrkar jag afslag på Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition om ändring i värnpligtslagens nyssnämnda §§.

Herr Dickson: Jag inser lika väl som den föregående talaren, att genom kammarens beslut på förmiddagen har denna fråga faktiskt förfallit. Jag för min del kan dock icke helt och hållet biträda detta. Jag skulle för min del ganska gerna vara böjd att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts andra proposition i afseende på ändring af värnpligtslagen, såvida de af Kongl. Maj:ts regering framställda vilkor derifrån undantoges. Kongl. Maj:t känner fullkomligt väl, att landets försvar behöfver förstärkas, och det hoppas jag hvar och en här i kammaren också förstår, men Kongl. Maj:ts regering, som naturligtvis känner sina pappenheimare, inser, att hon icke kan komma med en sådan begäran till Riksdagen utan att vilja betala, och hon vet nog, att våra pappenheimare fordra ganska dryg betalning, äfven när de fullgöra en för hvarje medborgare så oafvislig pligt som att

värna och skydda samhället. Det har för mig flera gånger varit ytterst nedslående och motbjudande att se köpsläendet om invånarnes oafvisliga rättighet och skyldighet att försvara landet. För mig är det upprörande, att landets invånare för att få denna rättighet skola nödgas åt en viss del af landets representanter, som äro magtegende, betala en ganska dryg betalning. Detta har upprört mig flera gånger så väl i denna som i Riksdagens Andra Kammare. Jag skulle därför vid detta tillfälle med afseende på föredragna punkten vilja framställa ett nytt förslag, som kanske kommer att anses blott såsom en demonstration, men då medkammaren framställt en ganska stor demonstration, ser jag icke, hvarför icke Första Kammaren på eftermiddagen skulle komma med en motdemonstration. Jag ber således, mine herrar, att få yrka på bifall till andra punkten, med uteslutande af de i samma punkt framställda vilkor, och att således kammaren för sin del måtte gilla Kongl. Maj:ts proposition till lagförändring, i hvad angår de olika paragraferna i värnpligtslagen, med uteslutande af hela preambulen till densamma.

*Angående
ändringar i
vissa delar af
värnpligt-
lagen.
(Forts.)*

Friherre Leijonhufvud, Broder Abraham: Så innerligt gerna jag än vore med om ett sådant förslag, som det af den föregående talaren nu gjorda, så vågar jag i närvarande ögonblick icke tillstyrka detsamma. Jag tror visserligen, att en demonstration ofta är på sin plats, men understundom gör den mer ondt än godt. Om Andra Kammaren icke har försyn att begära hvad den kanske aldrig kan få, så tror jag icke att Första Kammaren i ett sådant fall som detta bör uppträda med en demonstration. Jag anhåller därför liksom den förste talaren om proposition på afslag.

Herr Reuterswärd: Jag ber att till alla delar få instämma med friherre Leijonhufvud. Om också Andra Kammaren genom förmiddagens votering fattat ett beslut, som Första Kammaren omöjligt kan antaga, och som en föregående talare betraktat såsom en demonstration, anser jag det icke vara Första Kammaren värdigt att göra en motdemonstration. Jag anhåller om afslag.

Herr Unger, Magnus: Jag anser, att det icke vore endast en demonstration att bifalla detta Kongl. Maj:ts förslag, ty jag tror att Första Kammarens pluralitet verkligen är benägen att utan köpslagan bifalla ett förslag, sådant som detta. Icke såsom demonstration, utan såsom uttryck af Första Kammarens allvarliga mening att antaga de af Kongl. Maj:t nu föreslagna ändringarna i värnpligtslagen, föreslår och yrkar jag därför bifall till den kongl. propositionen utan alla vilkor.

Herr Björnstjerna: För min del skulle jag mycket hellre se, att värnpligtslagen antoges utan de vilkor, som Kongl. Maj:ts proposition innehåller om afskrifning af grundskatterna, och jag kan icke se, hvarför man icke skulle kunna antaga den med uteslutande

*Angående
ändringar i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

af dessa vilkor, som förfallit genom Första Kammarens beslut. Äfven jag får således yrka bifall till herr Dicksons förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på nu förevarande punkt yrkats dels, af herr *Dickson*, att kammaren skulle utan vilkor godkänna Kongl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af §§ 1, 3 och 6, § 27 mom. 1 och § 52 af värnpligtslagen, dels ock afslag å utskottets hemställan.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

3 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

1 punkten.

Kongl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af § 12 mom. 2, §§ 14, 17, 19, 22 och 26 samt § 33 mom. 3 i värnpligtslagen.

Godkändes.

Kongl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af § 34 i värnpligtslagen.

Herr vice talmannen: Den vackra grundsats om en jemn fördelning af den personliga krigstjenstskyldigheten på alla rikets krigsdugliga innebyggare, som utan andra än högst obetydliga lindringar eller skärpningar i ett eller annat väl motiveradt fall i olikhet med andra länders beväringar genomgår vår värnpligtslag, har i andra momentet af § 34 fått en synnerligen betänklig stöt. Der föreslås, att den, som under minst två år varit inskrifven såsom studerande vid universitet eller såsom elev vid annan statens högskola, skall tillhöra beväringen intill utgången af det år, hvarunder han fyller 32 år. Med dessa bestämmelser har Kongl. Maj:t afsett att förlänga tjänstgöringstiden i beväringen med fyra år för dessa unga män, men efter de beslut, som kamrarna fattat, kommer denna tid att förlängas med sex år, ty för alla andra kommer det att förbli vid hvad förut varit stadgadt. Enligt min uppfattning är en sådan olikhet lika litet rättvis som den är i öfrigt välbetänkt. Man säger visserligen, att den studerande, som vistats vid universitet i två år, har i icke ringa grad gjort sig till godo den kostnadsfria undervisning, som staten erbjuder, men hvad staten därför väntar af den studerande, det är alldeles icke någon undantagsmilitärtjänst, utan det är att göra sig färdig att deltaga i det allmänna kulturarbetet och att i de olika grenar, der akademisk bildning är nödvändig och behöflig, bereda sig för statens, skolans eller industriens tjänst. Den kostnadsfria under-

visning — fullständigt kostnadsfri är den icke, men i alla fall i hufvudsak kostnadsfri — hvilken staten består, har helt andra ändamål, och att inlägga någon för detta ändamål främmande tanke deri är i hög grad betänkligt. Det ändamål, som skulle vinnas med en sådan bestämmelse, skulle vara att förstärka arméns tillgång på läkare, veterinärer, förrädsförvaltare m. m. och kanske också underbefäl. Hvad läkare och veterinärer beträffar, så är det ju alldeles uppenbart, att andra utvägar stå öppna för att möjliggöra den utan tvifvel alldeles nödvändiga ökade tillgången på sådana. Antalet stipendier, som medföra skyldighet att i händelse af mobilisering eller krig göra tjänst, kunde ju ökas, och andra fördelar torde äfven kunna erbjudas de studerande läkarna mot sådana förbindelser. Det är utan minsta tvifvel, att man med någon god vilja skulle kunna ordna saken på frivillighetens grund. Hvad de andra ändamålen för de studerandes verksamhet vid den mobiliserade truppen beträffar, får jag bekänna att jag icke förstår dem. Någon särdeles lämplighet såsom förrädsförvaltare och för andra dermed jemförliga sysslor, tror jag icke bland de studerande vore att finna. Detta vore i alla händelser en temligen liten fördel för hären i jemförelse med den, enligt min tanke, betydande orättvisa, som skulle ligga i bestämmelsen. Till försvar derför har chefen för landtförsvarsdepartementet åberopat den redan nu i 34 § intagna föreskriften, att den, som innehaft anställning vid härens eller flottans stam under minst två år, skall tillhöra beväringen till och med det kalenderår, hvarunder han fyller 32 år. Det är likväl alldeles uppenbart, att den, som frivilligt valt krigareyrket, står i en utomordentligt olika ställning med den, som alldeles icke har för afsigt att egna sig åt detta yrke. Äfvenledes torde det vara alldeles uppenbart att af den, åt hvilkens undervisning såsom rekryt af kronan egnats kostnader och omsorger, äfven en ytterligare tjänst kan fordras. Det är äfven alldeles obestridligt, att fullkomligt fritt val öfverlemnas åt den, som sålunda underkastas den ökade beväringsskyldigheten. Ty den, som icke har så mycken kärlek för krigareyrket, att han vill riskera att stå kvar i beväringen till fyllda 32 år, kan allt för gerna afstå från att någonsin blifva militär. Helt annorlunda förhåller det sig med den studerande. Den valfrihet, som statsrådet och departementschefen anser honom hafva, skulle ligga deri, att om han icke vill stanna kvar till 32 års ålder i beväringen, får han afstå från hvarje bana, hvartill akademisk eller högre teknisk bildning fordras. Kan det kallas val, så är det åtminstone icke ett fritt val. Hvad åter de praktiska följderna af en sådan föreskrift som den föreliggande beträffar, så synas de mig blifva en allmän desorganisation af hela den civila tjänsten, af läroverkens och industriens verksamhet, i händelse detta lagbud skulle tagas i anspråk för tillämpning. Såsom jag tror, komma i allmänhet icke alla beväringssklasserna på en gång att inkallas, men om jag icke alldeles missförstår herr krigsministern, är det meningen att uppkalla alla dessa ynglingar mellan 26 och 32 år, som under minst två år vistats vid universitet eller högre läroanstalt, på en gång och följaktligen, såsom sagdt, beröfva de verksamhetskretsar, till hvilka de höra, det biträde, de af dem

*Angående
ändringar i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

*Angående
ändringar i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.*
(Forts.)

påräknat, och detta redan vid mobilisering; under krig komme de allt fortfarande att behållas. Af alla dessa skäl anhåller jag om afslag på det föreliggande andra momentet af 34 §.

Herr statsrådet friherre Palmstierna: Det kan naturligtvis icke nekas att, såsom reservanterna anfört och såsom jag tror äfven här anfördes, en olikhet i pligterna gent emot fäderneslandet genom denna paragraf skulle uppkomma, så att man möjligen kunde säga att en börda blifvit lagd på den högre bildningen, och denna bildning böra vi ju hålla så högt som möjligt. Men hvad bördan beträffar, så är den i fredstid så godt som ingen, ty att dessa studerade personer en eller två gånger om året skola skriftligen anmäla sina adresser, kan icke kallas en börda. Under krig komme naturligtvis bördan att ökas; det var meningen att de ifrågavarande skulle under 4 år eller, sedan föregående § 3 blifvit afslagen, under 6 år efter den allmänna värnpligtstidens utgång i händelse af krig vara färdiga att stå till krigsstyrelsens disposition. Det vore icke meningen att de skulle komma i första ledet bland de stridandes antal, utan de skulle bakom första linien bland de icke stridande tjänstgöra såsom läkare, veterinärer samt i en mängd olika fack, der intelligenta personer behöfvas, icke såsom förrådsförvaltare, men i intendenturen, för att sköta räkenskaper m. fl. andra saker, hvartill vi icke hafva råd att skaffa folk under freden. Så går det till i andra länder. Alla de civil-militära personer, som behöfvas, har man icke råd att hålla under fredstid; man håller endast hvad man jemt behöfver för att sköta fredsstyrkan, men sedermera under kriget tager man hvad som behöfves genom värnpligtslagen. Man må nu betrakta denna såsom en sträng lag eller icke; behöfvet kräfver nödvändigt en sådan. Särdeles lärorikt i sådant afseende är för oss att studera Schweiz' krigslagstiftning. Schweiz gifver sina trupper mycket liten öfning, men har det mycket väl ordnad med afseende på alla civil-militära befattningar, tillhörande intendenturen och läkarecorpsen m. m.; såsom man kan se redan under dess fälttjänstöfningar, tager det vid en mobilisering med hård hand ut alla de personer, som äro vana att under freden sköta befattningar, motsvarande de civil-militära, och drager sålunda nytta af deras intelligens och utbildning. Det skickar icke ut den intelligenta kraften i första ledet med gevär på axeln, dertill tages folk från annat håll, ty man måste söka att i ett fattigt land ordna allt på bästa sätt. Denna börda skulle ju hos oss i alla fall icke blifva större, än hvad Kongl. Maj:t 1885 föreslog skulle påläggas *alla* svenskar, hvilket, såsom jag tror, då bifölls af Första Kammaren.

Hvad nu ojemnheten beträffar, så existerar den naturligtvis, men är det för mycket att till personer, som genom sin högre intelligens fått klart för sig fäderneslandets betydelse och förstå den fara, hvori det möjligen råkat, säga: "under fredens dagar har edert fosterland för eder gjort stora uppoffringar; nu är det i fara, det har icke råd att köpa edra tjänster, utan det begär en uppoffring? Det är icke fråga om lifvet, men man fordrar att hvar man gör hvad han kan." Jag kan icke finna, att detta är för mycket begärdt. Hvar och en måste

göra ett offer, när fäderneslandets väl så kräfver, och för öfrigt är det icke fråga om en börda, som kommer att tynga under freden, utan först när landet står på branten af sin undergång.

Jag hemställer att kammaren ville bifalla Kongl. Maj:ts föreliggande förslag.

*Angående
ändringar i
vissa delar af
värnpligt-
lagen.
(Forts.)*

Herr Törneblad: Af herr departementschefens anförande synes framgå, om jag icke misstager mig, att bördan skulle falla dels på freden, dels på kriget. Under freden skulle tydligtvis den egentliga skyldigheten bestå uti att lemna sin adress och stå till förfogande i händelse af mobilisering. Den eventuella bördan deremot kommer på kriget, och denna börda är fullt befogad, om den delas med öfriga klasser i nationen, som fått sig den ålagd; hvad detta beträffar, var förslaget af år 1885 fullkomligt konsekvent. Det är alldeles riktigt i sådant fall, att ingen får undandraga sig sin pligt; men i samma ögonblick som den utsträckta värnpligten icke blir bestämd för alla klasser, i samma ögonblick inträder åtminstone en tillstymmelse till obillighet mot den ena eller andra klassen, hvilket äfven blifvit af reservanterna framhållet. Dertill kommer, att om i andra länder, der värnpligtssystemet är fullständigt ordnad och der behof af intelligent folk i ena eller andra rigtningen på platser, som mer eller mindre närma sig befäls- eller underbefäls-poster, måste göra sig känbara så mycket mera, som den stora massan är så talrik — om, säger jag, i andra länder detta förekommer, så motsvaras det åtminstone i vissa sådana af en lättad börda i andra afseenden, såsom speciellt i Tyskland af den så mycket omtalade befrielsen i vissa fall för den studerande ungdomen från en del af värnpligtsöfningarna. Jag behöfver icke mer än erinra om den s. k. ettåriga frivilliga, hvarom tvistats så mycket. Då är det gifvet, att de anspråk, som ställas på dessa studerande ynglingar i andra länder, i visst fall sammanfalla med dem, som ställas på andra klasser, under det de motsvaras af fördelarne i afseende på genomgåendet af värnpligten. Alltså kan jag icke finna, att exemplet från andra länder är talande, så mycket mindre som här icke kan vara fråga om att gifva en så fullständig utsträckning åt värnpligtssystemet eller ordna försvarsorganisationen på ett så betryggande och tillfredsställande sätt, särskildt i fråga om den förberedande utbildningen för kriget, att hvar och en med glädje, ja med kärlek, offerar sig på fosterlandets altare. Vi kunna nu ej annat än smånigom närma oss det mål, som föresväfvar alla och som af regeringen afsetts med den nu framställda propositionen om i någon mån ökad försvarskraft. I samma stund som denna organisation får sin fullständighet, och den systematiska anordning af mera betryggande beskaffenhet, som finnes i andra länder, är vidtagen, i samma stund måste också hvarje bildad person känna anspråken så mycket starkare hvilat på honom att icke undandraga sig att i krig med lif och blod och naturligtvis äfven i fredstid bidra dertill. Men då detta mål icke är vunnet, skulle bördan, om ock i det hela lätt under fred, under krig kunna framkalla rätt betydande uppoffringar och svårigheter. I följd häraf ställer sig saken något annor-

Angående
ändringar i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)

lunda, så att man kan vara tveksam, huru vida det kan vara skäl att nu skapa denna olikhet mellan klasser, hvarigenom, så vidt jag kunnat fatta, icke några bestämda *effektiva* fördelar skulle vinnas annat än i ett krig, för hvars behof vi för öfrigt icke äro så fullständigt rustade som vederbör. Jag vill nu tillägga en annan sak — om också mening en är, att de ifrågavarande personerna *icke* skulle inträda i första ledet eller framför andra tagas till den mera aktiva tjänstgöringen under ett eventuellt krig, så finnes ingen garanti för, att den mening, som regeringen nu hyser, alltid skall göra sig gällande hos den, som i en framtid kan komma att hafva ledningen af militärväsendet, och då har i lag blifvit inskrifvet någonting, hvars följder man för ögonblicket icke kan beräkna i annan män, än att det skapar olikheter. Jag ber därför att få instämma i herr vice talmannens afslagsyrkande.

Herr Forssell: Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har visat kammaren, hvilka praktiska fördelar skulle vinnas genom det föreliggande förslaget, och tillika lugnat farhågan för att detsamma skulle kunna verka desorganiserande. Men mot förslaget har tillika anmärkts, att det skulle innebära en orättvisa. Ja, mine herrar, omdömet deröfver beror alldeles på den synpunkt, ur hvilken man betraktar värnpligten. Anses värnpligten för en odräglig börda, hvilken man skall söka att, så vidt möjligt är, frigöra sig, då är förslaget orättvist mot de samhällsmedlemmar, som skulle komma att mera än andra deraf betungas. Men anses värnpligten såsom en heder, hvilken hvarje svensk man borde fordra som sin rätt, då innebär förslaget icke en orättvisa mot dem, som framför andra blifva ålagda en ökad värnpligt, men snarare mot dem, hvilka i mindre mån göras delaktiga af samma heder och rätt. Hvad som under lång tid gjort kompromissandet om grundskatter, indelningsverk och värnpligt till ett så svårlöst problem har ju framför allt varit det envisa motståndet mot värnpligten, ett motstånd, som ju icke kan sägas vara fullt värdigt svenske män. Mången gång har jag varit färdig att instämma i den en gång uttalade tanken, att eftersom rust- och rotehållares förmenta kontraktsenliga frihet från personlig värnpligt ställes i vägen för införande af en effektiv allmän värnpligt, så skulle hindret kunna kringgås genom ett stadgande, att alla svenske män må utgöra värnpligt, undantagande rust- och rotehållare. Men, ty värr, motståndet kommer ju icke blott från detta håll. De, som yrka på värnpligtens införande, mötas ännu oftare af den anmärkningen, att värnpligten skulle vara en orättvisa mot dem, som ingenting ega utom sin personliga arbetskraft, mot dem som icke hafva någon andel i lagstiftningen. Det skulle kunna anses som ett värdigt svar på det talet, om vi i främsta rummet lade bördan på dem, hvilka vi här närmast representera, på de bildade klasserna i samhället; och jag är öfvertygad, mine herrar, att den svenska bildade ungdomen icke skulle se någon orättvisa eller obillighet i en sådan undantagslagstiftning.

Man skapade här i Sverige för århundraden sedan privilegierade

klasser, hvilkas företräden bestodo i frihet från allmänna besvär, Om man nu skapade en privilegierad klass, som åtnjöte det företrädet att i det fosterländska försvaret taga något drygare del än andra, så skulle det ju, med hänsyn dertill att företräden och privilegier väcka lystnad, kunna hända, att man på det sättet banade vägen för en ny och bättre uppfattning af värnpligtens betydelse och derigenom befrämjade dess erkännande i vårt land.

Jag yrkar bifall.

Herr Björnstjerna: Vi hafva beklagligen vid våra riksdagar blifvit så vana att höra prutas på alla uppoffringar för fosterlandets väl, att det icke kan förvåna, om man äfven i denna kammare söker pruta i denna punkt. Jag har likvisst en så stor förtröstan till den bildade svenska ungdomens fosterlandskärlek, att jag är öfvertygad, att i händelse af krig skulle dessa bildade unge män, som här äro i fråga, nästan utan undantag *sjelfmant* erbjuda sig till fosterlandets försvar. Vi hafva sett, huru, då kriget blossade upp i vårt grannland Danmark, en stor mängd frivillige begäfvu sig dit för att såsom simpla karlar i ledet tjena under främmande fana, och det vore verkligen skam, om de då skulle vilja undandraga sig den lilla uppoffring, som nu sättes i fråga. Jag skulle vilja vädja till dessa unga män sjelfve, och jag är öfvertygad om, att de skulle vara de förste, som skulle bifalla förslaget.

För min del yrkar jag bifall.

Herr vice talmannen: Jag kan verkligen icke föreställa mig, att man bör lagstifta i allvarsamma ämnen efter en sådan grundsats som den, hvilken här uttalats af ett par talare. Jag kan verkligen icke föreställa mig, att man, då man lagstiftar för den allmänna värnpligten, bör utgå från den åsigten, att det är en heder, som man gör dem, hvilka man pålägger ett undantagsåliggande i detta afseende. I sådant fall, förmodar jag, är det vanheder man gör dem, hvilka undantagas från undantagsstadgandet, och då blir antalet af de senare mycket stort i förhållande till dem, som man söker uppmuntra med det förra. Jag tror om denna lagstiftning detsamma som om all annan lagstiftning, att den bör utgå från vissa grundsatser om rättvisa och jemlikhet. Om man afviker derifrån, i den föreställningen att man sjelf representerar ett antal personer, hvilka man är berättigad att behandla efter sitt eget godtycke, därför att man tror sig representera dem, kommer man till de allra besynnerligaste och märkvärdigaste slutsatser i lagstiftningsväg. Jag tror icke, att någon skall behöfva tänka sig långt in i denna sak för att gifva mig rätt i detta fall. Min enkla uppfattning af denna sak liksom af all lagstiftning är den, att rättvisa är ett — att rättvisa bör få bestämma allt — och frivillighet ett annat, att den som vill offra sig frivilligt, den må göra det, och det må lända honom till beröm, att han gör det, men alldeles icke den, som begagnar sin rätt såsom lagstiftare att pålägga undantagsförbindelser på klasser och personer, som icke blifvit hörda och som icke kunna höras. Det är den enkla

*Angående
ändringar i
vissa delar af
värnpligt-
lagen.*
(Forts.)

*Angående
ändringar i
vissa delar af
värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

grundsats, som jag, så länge jag har äran att deltaga i lagstiftningen, alltid kommer att följa, och den högstämda uppfattning, som gjort sig gällande i föreställningen om att man kan lägga tunga pligter än på den ena än på den andra, allt eftersom man tycker det är en heder för honom att få bära dem, kommer jag aldrig att följa.

Jag anhåller fortfarande om afslag.

Jag skulle yttrat ännu några ord, om icke en talare på stockholmsbänken redan fäst uppmärksamheten på vissa förhållanden i anledning af departementschefens yttrande, deribland särskildt att Kongl. Maj:ts proposition 1885 innehöll att alla, som befinna sig i åldern 26—32, skulle tillhöra beväringen, hvilket är något helt annat än det undantagsstadgande, hvarom nu är fråga. Det var icke jag, som var med om att taga bort denna föreskrift, utan det var allt andra krafter, som gjorde det.

Herr Anderson, Albert: Efter det värtaliga anförande, som herr Forssell nyss hade, är det visserligen öfverflödigt, att jag i denna fråga uppträder, och jag gör det endast därför, att jag vill hafva min mening till kammarens protokoll antecknad.

Här har talats om, att man skulle skipa rättvisa mellan alla. Då bör man likväl taga i betraktande, att de unge män, som här äro i fråga, hafva åtnjutit undervisning på bekostnad af staten under flera år, och på sådant sätt hafva de kunnat utbilda sig till nyttiga samhällsmedlemmar. Detta gör, att staten å sin sida också kan hafva större fordringar på dem än på den stora mängden, och då vi nyss från statsrådsbänken hört, att under fredstid kommer icke detta stadgande att medföra afsevärd tunga för de unge männen i fråga, utan att det skulle gälla endast vid krigstillfälle, kan jag icke förstå, hvarför man icke skulle vilja bifalla detta förslag. Under krig behöfver nog vårt land icke minst den mera intelligenta delen af den manliga befolkningen, för att möta ett anfall, och jag tror, att de unge männen i fråga skulle vara en icke föraktlig hjälptrupp i detta fall. Det vore ledsamt, om Första Kammaren, som så många gånger förut talat om sin beredvillighet att stärka landets försvar, nu skulle i detta fall säga nej.

Jag yrkar bifall.

Herr Gilljam: Det är samma förhållande med mig som med den föregående ärade talaren, nemligen att de argument, jag kunde hafva att anföra, redan blifvit framförda af andra, men jag vill likväl icke lemna tillfället obegagnadt att, för den händelse, mot förmodan, Första Kammarens beslut i denna fråga blifver ett afslag, genom ett yttrande gifva till känna, att jag icke varit bland dem, som bidragit dertill, att frågan fått ett sådant slut.

Det förefaller mig svårfattligt, huru en så obetydlig sak har kunnat göras till en så stor fråga. Man talar om olikställighet, men jag instämmer här vid lag med herr Forssell. Är det blott fråga om olikställighet uppåt, så är jag i ett sådant fall som detta icke rädd

derför. Kunna vi på denna väg draga någon med oss till en högre uppfattning om pligten mot fäderneslandet, då må vi gerna pålägga den högre bildningen något tyngre bördor. Men jag går än längre och säger att det, som här begäres af desse unge män, som under två eller flera år åtnjutit undervisning vid landets högstskolor, icke är annat än hvad de äro skyldige att gifva för de förmåner, de åtnjuta af fäderneslandet, och dessa förmåner äro så mycket större än de förpligtelser, man ålägger dem, att de icke ens kunna med hvarandra jemföras. Man har sagt, att här vore olikställighet och orättvisa, så till vida, att man tager ut den ifrågavarande förpligtelsen blott af vissa, men icke af alla, som befinna sig i samma ålder. Ja, mine herrar, behöfver fosterlandet äfven desse andre, så tag äfven dem i anspråk. Den grupp, som i Kongl. Maj:ts proposition framhålles, är emellertid i första rummet skyldig att ställa sig till sitt lands förfogande.

Jag har hört åtskilliga anklagelser mot vår tids ungdom. Man förebrår den, att den älskar sjelfsväld och veklighet och är rädd att underkasta sig större uppoffringar och ansträngningar. Det är möjligt, att i enstaka fall detta kan hafva sin giltighet, men blir det fara för fosterlandet, så tror jag att det blott blir ett fåtal af desse ynglingar, som icke säger: "Nu är det slut med vekligheten, nu är det slut med rädslan för ansträngning och för arbete, här stå vi färdiga". De fleste af våra unge män äro sådana, tror jag, att hade vi dem här, så skulle de säga: "Ärade herrar, I behöfven icke göra eder onödigt bekymmer. Vi veta, att om det gäller, äro vi skyldige att stå till buds, och vi erbjuda oss gerna". Min förhoppning i detta afseende kan till och med i någon mån stödja sig på erfarenheten. Jag tänker härvid särskildt på läkarne. Huru många exempel har man icke på, att de skynda till städer, der farsoter rasa, blott derför, att de känna sig dertill manade af sin pligt. På samma sätt skulle de väl tänka och handla, då kriget bryter ut. Icke skall väl någon, då nöd för landet är å färde, stå och fundera, om han kan lida något men för sin framtida befordran eller dylikt. Här gäller ju icke någon lång tid, blott ett halft år eller åtminstone en jemförelsevis föga betydande tidslängd. Jag säger som jag redan sagt, att det förvånar mig, huru en så liten sak kunnat framkalla ett sådant motstånd. Jag ber för min del att få tillstyrka bifall till den ifrågavarande punkten, och jag skulle lifligt önska, att det icke ställes större anspråk på oss eller funnes större svårigheter att öfvervinna, då det gäller att stärka vårt lands försvar.

Herr Alin: Jag anhåller att få instämma i herr Gilljams anförande.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af Kongl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af § 34 i värnpligtslagen, och vidare på förkastande af samma förslag, hvar-

*Angående
ändringar i
vissa delar af
värnpligtss-
lagen.
(Forts.)*

efter den förra propositionen upprepades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Kongl. Maj:ts förslag i öfriga delar.

Godkändes.

Utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 26 och 28 sistlidne februari bordlagda utlåtanden:

n:o 16, i anledning af väckt motion om inskränkning i gift mans rätt att, utan hustruns samtycke, ingå borgen; och

n:o 17, i anledning af väckt motion om tillägg till 20 kap. 1 § ärfdebalken.

Hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

*Ifrågasatt
ändring af
förordningen
om lösöreköp.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 26 och 28 nästlidne februari bordlagda utlåtande n:o 18, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 1 i förordningen i afseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarblifva, den 20 november 1845.

Herr Bergström: Efter den högstämda diskussion, som nyss egt rum, nödgas jag sysselsätta kammaren med ett temligen trivialt, men därför icke ovigtigt ämne.

Föreliggande fråga har tillförene förekommit, nemligen vid 1882 års riksdag. Lagutskottet gjorde då enahanda hemställan om skrifvelse till Kongl. Maj:t, som nu; men på yrkande af flere lagkunnige ledamöter i denna kammare ogillades förslaget. Jag tillåter mig likaså yrka afslag å utskottets hemställan i detta betänkande.

För min del anser jag 1845 års författning såsom en onaturlig utväxt på vår lagstiftning. I stället för att utvidga dess tillämpningsområde, borde alla goda krafter rigta sina bemödanden på att få denna författning alldeles afskaffad. Den har ledt till ett lagstadgadt sätt att kringgå lagen. Som man vet, vill vår lag, att hypotekarisk pantsättning af lösören icke skall ega rum. Men jag vågar påstå, att hvart enda lösöreköp är en hypotekarisk pantsättning af lösören. Hade lagstiftaren nöjt sig med de riktiga bestämmelserna, som funnos i 1734 års lag meddelade, nemligen i 7 kap. 1 mom. utsökningsbalken, att om i bo, der utmätning skall ske, finnes annan mans gods, det må ej gå i mät, och i 17 kap. 2 § handelsbalken, att hvad i

gäldenärs bo finnes, som hörer annan till, det skall först uttagas, och hade man vid uppkomna tvister, om hvad i nämnda fall borde anses höra annan till, riktigt tillämpat bevisningsreglerna, så skulle man för visso icke kommit till denna onaturliga lagstiftning. Om vid en utmätning gäldenären föregifver att gods, som finnes i hans bo, tillhör en annan, och till stöd för uppgiften åberopar och uppvisar en saluafhandling om godset, så är detta icke något bevis för sanningen af hans uppgift. Äfven om den förmente köparen instämmer i gäldenärens uppgift, kan sådant icke tillintetgöra den tredjes, fordrings-egarens, rätt. Jag är säker derpå att, om man gått till domstol, så skulle ett sådant anspråk att freda dylikt gods från utmätning blifvit ogilladt.

*Ifrågasatt
ändring af
förordningen
om lösöreköp.
(Forts.)*

Utskottet anför åtskilliga skäl för att en väsentlig likhet finnes mellan konkurs och utmätning. Utskottet säger att konkurs är en generell utmätning, och jag vill icke gifva utskottet orätt deruti, men jag önskar det oakadt ingalunda, att denna författning utsträckes till att gälla äfven vid konkurs. Enligt mitt förmenande är innehafvet af ett lösörebo en så stark presumption för att den, som innehar det, är egare, att det behöfves en mycket kraftig bevisning för att kunna nedslå denna presumption.

Jag vill icke förneka hvad utskottet säger på sid. 9 derom, att i den svenska rätten gäller vid köp af löseegendom den grundsats, "att eganderätten öfvergår genom sjelfva köpeaftalet, utan att den försälda egendomen behöfver från säljaren till köparen öfverlemnas. Detta är fullt riktigt. Har jag af en person köpt ett lösöre, har jag ock rättighet att få det till mig utlemnadt, men deraf följer icke att traditionen är utan all betydelse i vår rätt, ty är säljaren svekfull, säljer han, innan han till den förste köparen utlemnadt saken, densamma till en annan; utlemnar han den till denne senare, och är denne i god tro, så påstår jag, att det är svensk rätt, att den förste köparen icke kan från den andre tillvinna sig denna sak. Traditionen är således af ganska stor betydelse äfven i vår rätt.

Jag tillåter mig att på dessa grunder yrka afslag å betänkandet. Jag tror att konkurslagen innehåller tillräckliga föreskrifter för att tillintetgöra falska och svikliga afhandlingar i det syfte, hvarom här är fråga.

Herr Claëson: Den föregående ärade talaren sade, att han önskade att hela 1845 års förordning i afseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarblifva, vore borta. Jag tror dock, att man bärom ej får döma för hastigt. Denna förordning tillkom dock derför, att det inträffat att personer, som syntes förmögne och på grund deraf åtnjöto en viss kredit, emellertid, när utmätningssmannen kom, voro försedda med handlingar, utvisande, att de skulle försålt all sin löseegendom, men dessa köp ofta voro endast skenköp. Man ansåg derför nödvändigt att skapa en lagstiftning, som skulle verka, att en persons borgenärer ej behöfde vara i okunnighet om att han försålt sin löseegendom. Jag vet ej om detta slags försäljningar tilltagit, sedan 1845 års förordning utkom. Det är möj-

*Ifrågasatt
ändring af
förordningen
om lösöre köp.
(Forts.)*

ligt att så är. Men i sådant fall är det, enligt min tanke, icke förordningen, som man bör rigta sin vrede mot, åtminstone tror jag ej att den ensam bär skulden. Det är nemligen ett sorgligt faktum, att med stigande bildning och framför allt halfbildning ofta följer en benägenhet att visa sin klyftighet i allehanda affärsknep. Detta torde vara den rätta förklaringen, i fall lösöre köp nu skulle vara mera allmänna än förut.

Härmed må nu emellertid förhålla sig huru som helst, så synes mig, att, när denna författning finnes, den bör vara konsekvent. Under en lång följd af år tillämpades den också så väl vid konkurs som utmätning. Nu har konkurslagen stadgat såsom regel, att när en borgenär ser, att en annan vill taga ut sin fordran ensam, han har rätt att söka gäldenären i konkurs.

Då är det emellertid mycket orimligt ur teoretisk synpunkt, att dessa borgenärer gemensamt icke hafva lika rätt till gäldenärens lösa egendom som den ensamme borgenären, hvilken söker utmätning för sin fordran, utan att både den utmätningssökande och alla öfrige borgenärer förlora all rätt till egendomen, om någon kommer emellan och söker gäldenären i konkurs. Ur praktisk synpunkt har saken åter den betydelse, att i en tid som vår, då personer ofta vilja vara egennyttiga och bedraga sina borgenärer, den nuvarande lagstiftningen medför en stark frestelse för en gäldenär att, när han ser sig ej kunna undgå utmätning af sin lösa egendom, genom att låta sig försättas i konkurs skaffa sig förmånen att få sitta i orubbadt bo och sålunda beröfva borgenärerna all rätt i konkursen, hvilket väl ej kan anses öfverensstämma med sund lagstiftning.

På dessa skäl har jag ej kunnat annat än understödja motionen och ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Hasselrot: Jag tillåter mig att fästa uppmärksamheten derpå, att med det förslag, som af lagutskottet nu framlagts, afses icke att göra någon förändring i de allmänna regler, som gifvas beträffande köp af lösegendom, utan endast att utsträcka det undantagsförhållande, som genom 1845 års ifrågavarande förordning stadgats angående köp af lösegendom, som skall åt egaren skyddas vid utmätning i säljarens bo. Nu vill lagutskottet utsträcka dessa stadganden om lösöre köp att gälla äfven när konkurs inträffat. På sätt lagutskottet påvisat, kan det visserligen finnas fall, då ett sådant stadgande skulle motverka bedrägerier och sålunda visa gynsamma resultat, men jag tror att de fall äro ännu flera, då det skulle verka till skada och oreda. Det är ju för öfrigt en allmän regel, att man icke får gifva ett undantagsstadgande större utsträckning än nöden kräfver. Om nu 1845 års förordning möjligtvis varit af behovet påkallad, emedan det ligger så nära till hands för en gäldenär att, då utmätning hotar, skaffa sig en falsk afhandling om skedd försäljning af sitt lösörebo och derigenom åt sig skydda denna egendom, från hvilket förhållande 1845 års förordning har sitt berättigande, så ställer sig deremot förhållandet helt annorlunda, om denna författning äfven skulle tillämpas vid konkurs. Vid konkurs förekommer nemligen först och

främst, att gäldenären skall inför rätten eller domaren med ed bekräfta riktigheten af sin bouppgift, och man har således der all anledning antaga, att, då han uppgifver en försäljning hafva skett, också verklig eganderätt till det försälda öfvergått å köparen. Genom ett sådant stadgande, som nu är i fråga, skulle således en verklig egare kunna komma att beröfvas sin egendom, och denna öfvergå till konkursmassan, allenast därför att egaren icke låtit behandla sin fångeshandling i enlighet med föreskrifterna i 1845 års förordning. Det finnes många fall, i hvilka sådan lagbestämmelse skulle medföra stora olägenheter. Jag skall nu blott påpeka ett enda. En stor affärsman, som handlar med trävaror, säljer till annan man, t. ex. en utlänning, som ej har reda på våra lagar, ett parti sådana varor, men köparen afhemtar dem icke genast efter försäljningen. Det faller honom aldrig in, att han skall behöfva behandla detta köp i enlighet med 1845 års förordning, emedan han med allt fog anser sig såsom verklig egare till varorna. Han vill afvakta bättre tider för försäljningen eller afhemtningen af sitt parti och låter detta under tiden kvarligga hos säljaren. Nu gör denne emellertid konkurs. Är det då rätt, att konkursmassan skulle få lägga sig till med varorna blott därför att köpet ej blifvit behandladt i öfverensstämmelse med de rätt invecklade och besvärliga bestämmelserna i 1845 års förordning? Detta är ett exempel bland de många, som skulle kunna anföras.

Jag tror att vinsten skulle blifva ringa, men skadan möjligen stor af ett sådant stadgande som det föreslagna, och på detta skäl tillåter jag mig att yrka afslag på utskottets förslag.

Herr Annerstedt: Såsom af en föregående talare redan antydts, är det icke en ny motion, som nu är föremål för kammarens öfverläggning. Vid 1882 års riksdag var denna fråga före i kammaren, och en motion, likartad med den nu af lagutskottet tillstyrkt, blef då af Första Kammaren afslagen. Då icke någon af de talare, som hittills uppträdt och yrkat afslag å utskottets hemställan, åberopat de skäl, hvilka då anfördes af en af kammarens ledamöter, som icke nu mer tillhör densamma, och hvilka skäl, att döma af den förda diskussionen, tyckas hafva varit afgörande för kammarens beslut i frågan, skall jag tillåta mig att, enär det icke är möjligt att i ämnet andraga något nytt, i stället upprepa hvad den nämnde ledamoten då yttrade:

Hufvudsakligen två skäl blefvo af honom åberopade. Han fäste först uppmärksamheten på den skilnad, som eger rum emellan utmätning och konkurs. Vid konkurs utgör den återvinningstalan, som enligt 36 § konkurslagen är medgifven, ett skydd mot sådana bedrägerier och missbruk, hvilka äro planlagda under den konkursen närmast föregående tiden. Och med afseende å bedrägerier, begångna längre tid före konkursens början, ega konkursborgenärerna full rätt att i de tvister om egendom i boet, hvilka uppkomma, med tillämpning af vanliga bevisregler styrka, att mellan köpare och säljare icke är i god tro så tingadt och betaldt, som köpeafhandlingen innehåller. I sistnämnda fall vore det att befara att, derest vidare formaliteter stadgades för köpeafhandlingars giltighet, angående egendom, som

*Ifrågasatt
ändring af
förordningen
om lösöre köp.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
ändring af
förrordningen
om lösöreköp.
(Forts.)*

qvarlemnades i säljarens besittning, detta kunde komma att medföra den påföljd, att den fria pröfning, som i ty fall bör tillkomma domstolarne, blefve försvagad. Det låter sig nemligen lätt tänka, att en benägenhet skulle visa sig hos domstolarne till antagandet att, derest de stadgade formaliteterna fullgjorts, afhandlingen under alla förhållanden vore riktig. Härigenom skulle sålunda det mål man åsyftat i stället motverkas.

Det andra af honom framhållna skälet, hvilket ej heller hittills här anförts, var, att enligt hans förmenande — och för min del tror jag, att han hade rätt i denna åsigt — det skulle möta icke så obetydliga svårigheter att på ett med rättvisans fordringar öfverensstämmande sätt reglera frågorna, huruvida den person, som betalt en vara, men ändock ginge förlustig densamma på grund af bristande iakttagande af nödiga former, skulle hafva rätt att hålla sig till konkursmassan för att utfå den erlagda köpeskillingen, och på hvad sätt man skulle förekomma att, derest en dylik rättighet tillerkändes köparen, hans ersättningsanspråk icke skulle kunna gifva anledning till en ny form för bedrägerier.

På dessa skäl yrkade den af mig åberopade talaren afslag på en motion, likartad med den nu föreliggande, och dessa skäl synas mig ega fortfarande giltighet, hvarför jag vågar vördsamt yrka, att kammaren måtte vidblifva det slut, den förut i denna fråga fattat.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föreliggande utlåtande hemställt och sedan på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Justerades ytterligare två protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle bland utskotts-
betänkandena sättas främst de, som denna dag bordlagts första gången.

Kammaren åtskildes kl. 8,30 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.